

verder in dit nummer

Sint Maarten

Een complete pagina over Sint Maarten, in dit novemhernummer. De elfde van de elfde naderd, maar ook de uitreiking van de aanmoedigingsprijs Mantel van Sint Maarten, voor de organisatie die zich het afgelopen jaar het beste heeft ingezet op het gebied van solidariteit voor de medemens.

3

Armeense kerk

In de serie 'migrantenkerken' een ontmoeting met de Armeense gemeente, die zichzelf ook wel Huis van God noemt. Deze kerkgemeenschap in Utrecht, die veel aan evangelisatie en onderwijs doet, bestaat zeven jaar. Arnold Rietveld had een gesprek met Broeder Rafael.

11

Zonwering...

Bureau PGU is verhuisd, van Tuindorp naar Overvecht. Zoals bij elke verhuizing heeft ook deze wel wat nasleep. Zonwering ontbreekt bijvoorbeeld, wat met de lage stand van dit hemellichaam in dit seizoen best lastig kan zijn. Alternatief? Verhuisdozen natuurlijk!

13

Projectkoor

In de adventstijd en met kerstmis gaat het koor van de Johannescentrumgemeente een nieuw kerstatorium uitvoeren: De Verhalen. De muziek hiervoor is recent geschreven door Anneke van der Heide, Chris van Bruggen en Peter Rippen, de tekst is gemaakt door Michaël Steehouder. Wie wil meezingen, kan zich nu al opgeven.

20

LUTHERS ONTDEKKING VOOR VANDAAG DE DAG

'De rechtvaardige zal leven uit geloof'

Christiane Karrer

Kort geleden werd ik opgebeld. Een docent die werkte aan een ontwerp voor onderwijs over reformatiegeschiedenis vroeg mij om advies. Hij zou dieper willen begrijpen wat toen voor Maarten Luther de veelgenoemde 'Reformatie Wende' betekende. Wat maakte het dat hij zich bevrijd voelde van een grote last? Wat betekende de 'rechtvaardiging uit geloof' voor hem? De docent vertelde over de leerlingen van wie de meesten eigenlijk helemaal geen religi-

euze achtergrond hadden. Zouden zij nog kunnen begrijpen waarover het in de Reformatie eigenlijk ging behalve de uiterlijke gebeurtenissen? Een boeiende en uitdagende vraag voor de predikante van een lutherse gemeente!

Hoe zou ik in het kort de kern van Luthers vernieuwende inzicht uitleggen? Luther heeft vaak Romeinen 1:17 geciteerd om samen te vatten wat voor hem de kern van het evangelie is: 'de rechtvaardige zal leven uit geloof'. Daarin openbaart zich wat 'Gods gerechtigheid' genoemd wordt. Hoe kunnen mensen deze zware theologische begrip-

pen begrijpen als zij niet thuis zijn in deze traditie? En dan ook nog begrijpen dat dit voor Luther (en eveneens voor Paulus) helemaal geen 'zware begrippen' waren, maar uitdrukking van ongelooflijke bevrijding en diepe vreugde?

Rechtvaardigen

Om te beginnen wil ik benadrukken dat het over een relatiegebeuren gaat. 'Rechtvaardigen/de rechtvaardige' bedoelt in de Bijbels-theologische taal dat de relatie van een mens met God hersteld is. Al de tekortkomingen van een mens zijn niet verdwenen of vergeten, maar kunnen zijn relatie met God niet meer verstoren. Hij is aanvaard en geliefd.

* Christiane Karrer.

Zie verder pagina 9:
Een fundamentele belofte

KERKENRAADSDAG OVER MISSIONAIRE UITDAGING

De stad: place to be and to do

Steven Slappendel

Op zaterdag 27 september was er een bijeenkomst van kerkenraadsleden van de PGU in de Bethelkerk. Ds Tim Vreugdenhil schetste hoe verstedelijking plaats vindt in onze wereld en ook in ons land en wat hij daarvan ziet in Amsterdam. Als predikant en kerkplanter is hij actief voor en vanuit de Stadshartkerk in Amstelveen. Voor hem is de stad 'the place to be' maar dat vraagt wel om een gerichtheid op de burgers in de stad, burgers in alle diversiteit.

In de wereld van vandaag is de stad letterlijk 'the place to be': urbanisatie is er vooral in China, India en Afrika. Op dit moment woont al meer dan vijftig procent van de wereldbevolking in stedelijke gebieden. Dit percentage gaat naar zeventig! Zoals het met de (kerk in de) stad gaat, zo gaat het met de (kerk in de) cultuur/samenleving. In Nederland vond in de tweede helft van de twintigste eeuw een wegtrekken vanuit de stad plaats en er is nu weer een beweging terug. Volgens Vreugdenhil is het een ongemakkelijke waarheid: de enige vraag die er momenteel voor de kerk in de stad toe doet, is: 'to be or not to be'. Leden en kerkbezoek neemt af. Er vindt fragmentatie plaats (huishuizen).

Post-materialisten

De traditionele burgerij en post-materialisten zijn vooral vertegenwoordigd in de kerk. Waar zijn de andere groepen? Er is een uitdaging aan ons: The place to be in de stad is altijd 'the people to be with'. Voor God is elke plek 'the

* Kerk zijn in de stad betekent anno 2014: je schroom laten varen (foto Frans Ritmeester).

place to be! Vreugdenhil gaf verder aan dat we niet op een eilandje moeten gaan leven, maar open staan en gericht zijn op wat mensen om ons heen drijft, hen proberen te begrijpen. We moeten op zoek gaan naar plaatsen waar je invloed kan hebben en bereid zijn om de eigen comfort-zone te verlaten.

Na Vreugdenhils lezing kregen de deelnemers gelegenheid om twee van vier workshops bij te wonen. Je kon onder meer aanschuiven bij de missionaire projectgroep Blossom 030 of bij buurtpastor Erna Treurniet. Ik heb mij laten verrassen door wat er gebeurt in de Wijkplaats (voorheen Vredeskerk) en De Haven, de pioniersplek op Kanaleneiland. Mijn punten vanuit deze dag waren: a) pak waar mogelijk gezamenlijk aan, b) wissel de ervaringen uit (via Kerk-in-de-Stad?), c) laat de grenzen tussen zondag en de andere dagen vervagen als het gaat om geloven – dus niet alleen geloven op zondag! – en d) laat

je schroom varen: kom met de verhalen en waar nodig met een protest. Met een afsluiting door Netty de Jong-Dorland, predikant van de Domkerk, waarin we gescherpt

werden om het Koninkrijk hoger te achten dan de kerk, ging ik weer geïnspireerd naar huis.

Zie verder pagina 7: **Missionair en duurzaam, maar hoe?**

Volgend nummer: Advent en Kerst

Dit is het novemhernummer van uw kerkblad, dat op de valreep van de maand verschijnt. Het is dus nog oktober, vrijdag de 31ste en dat betekent: Hervormingsdag. Vandaar het hoofdartikel over dit onderwerp, geschreven door de lutherse predikant Christiane Karrer. Verder in dit nummer aandacht voor Allerheiligen en Allerzielen, de herdenking van de Eerste Wereldoorlog die een eeuw geleden uitbrak en een stroom reacties op het vorige nummer, over de Israëlszondag.

De eerstvolgende Kerk in de Stad betreft het advent- en kerstnummer, dat verschijnt op vrijdag 28 november, dus vlak voor de eerste adventszondag. Het thema van het decembernummer is: Verlangen naar Vrede.

Het nieuwjaarsnummer verschijnt op 2 januari, maar wordt al medio december samengesteld en gedrukt. Kopij voor de eerste editie van Kerk in de Stad in 2015 dient op maandag 15 december al bij de redactie te zijn; de redactie voor het decembernummer (met onder meer de PGU-begroting 2015) sluit op maandag 17 november.

eindredactie Kerk in de Stad

Dirk Neven
predikant Nicolaïkerk

Ik vertel u niets nieuws als ik constateer dat het voor onze jongeren – pubers, adolescenten – verwarrende tijden zijn. Verwarring: wie ben ik? Wie ben ik in relatie tot mijn ouders? Mijn positie in mijn familie, te midden van broers en zussen? En wat wordt er van mij verwacht? Wat wil ik zelf eigenlijk? Wat kan ik, en wat wil ik gaan doen met mijn leven? En hoe vrij durf ik te zijn van de – soms uitgesproken, soms stilzwijgende verwachtingen van mijn vader of moeder? Durf ik hen tegen te spreken, en mijn eigen weg te gaan?

Verwarring is het zeker in deze über-snelle tijd van social media en de druk van de peer group, de leeftijdsgroep, met zijn eisen van do's en don'ts. De ziel van onze jongeren is een slagveld, van tegenstrijdige eisen en verlangens. Zie dan maar eens je hoofd boven water te houden. Wie zijn wij? Waar komen wij vandaan? En hoe zijn we hier eigenlijk terecht ge-

Genesis 11: 27-12: 9

komen? Wat is onze bestemming? Die vragen werden in een geheel andere tijd ook door de Joodse ballingen gesteld, toen zij zagen dat velen die waren weggevoerd het geheim dat ze hadden meegebracht – de Eeuwige, met zijn weg door het leven volgens de Thora – achter zich lieten en vergaten.

Ballingschap

Vele verhalen waren al in omloop. Maar in de ballingschap gaan ze die bundelen, en – even later – ook optekenen. Genesis. In het bijzonder het verhaal van Abram, die op gezag van een stem zich losmaakt van zijn familie-clan, een stem die belooft hem te zegenen, maar wel van hem vraagt alles achter zich te laten. Het is een moeilijke weg, zwaar soms. Een weg van luisteren, van horen.

Albert Guigui, opperrabijn in Brussel, zegt het in zijn weergaloos mooie boek 'Oude bron, levend water. Spiritualiteit van de joodse geloofstraditie' zo: "In ons leven bestaan er twee werelden. De wereld van het zien en de we-

reld van het horen, het luisteren." De wereld van het zien is de wereld van het oppervlakkige, het in het oog springende, de luxe en de materie. Het is de wereld van het geld en van de illusie. De wereld van het luisteren is de wereld van het nadenken, van de gedachte. Van authenticiteit en waarheid. Het komt er op aan goed te horen, dat wil zeggen: door te dringen in het moment van nu, wat nu nodig is, en je niet in slaap te laten wiegen met illusies. In de werkelijkheid van de dingen en de feiten te staan. Oog te hebben voor wat onze jongeren nodig hebben om veilig en in rust een eigen identiteit te ontwikkelen.

Ogen bedekt

Veelzeggend: als Israël haar geloofsbelijdenis uitspreekt – Sjema Jisraël – bedekt men de ogen met een doek. Wij wensen niet verblind te worden door de spiegelbeelden van de luxe en de materiële wereld. Door de illusies van het leven. Luister Israël! Laat u niet op een dwaalspoor brengen

MEDITATIEF MOMENT

door al wat oppervlakkig is. Verzet u tegen de agressiviteit van de uiterlijke wereld, die meer en meer amoreel is. Naast het gebod van het luisteren, is er het gebod van de liefde. Tegen de routine en de zelfvoldaanheid in. Ook dat leert Abram. We horen: Abram doorkruist het land, tot aan het oord van Sjechem, tot aan de godseik van Moree; de Kanaäniet is dan in het land. Sjechem, en de heilige eik: oude cultusplaatsen van de Kanaänitische bewoners. Maar Abram ontketent geen heilige oorlog! De heilige boom blijft staan. Abram de luistermens overtuigt niet met religieus geweld, maar getuigt. Van de liefde en de vrede die in hem is. Dan bouwt hij daar een altaar voor de Ene, die zich aan hem heeft laten zien.

Troost

*Zij had verdriet
haar zoontje zag haar tranen
hij kwam dichtbij haar staan
hij doorzag haar tranen:
zij was dood*

*Mama
huil maar niet:
zij woont nu dichtbij God
en –
God woont in ons hart
dus heel dichtbij
in ons hart
woont nu
tante Nel met God
heel dichtbij*

*De woorden streelden
troostend haar gezicht
en droogden
traan voor traan*

*Haar zoontje liep weer weg
en ging verder met zijn spel*

Oeke Kruythof

Gedenken

Op deze dag gedenk ik

*allen die ik in mijn hart heb
gesloten
de vele herinneringen zijn als een
album
diep in mijn ziel verborgen*

*ik zie mooi gekleurde
bloemperken*

*langs de vele zerken
stille alom
hier spreekt het verleden
mensen staan bij een graf
heel even zijn ze bij een dierbare*

de herinneringen komen

*de beelden van toen zijn er weer
ik gedenk je
met al de vezels van mijn bestaan*

hier ben ik bij jou

Eddy Lie

Verlangen

*Ergens aan die verre einder
verdwijnt wat ik dacht te zien
in nevel en in mist.
De horizon verschuift
met mijn dromen
mijn verlangens.
Als genageld blijf ik staan,
alleen,
zonder te begrijpen.*

Fredy Schild

Verzoek aan God

*Bitterheid
haat
laat het verbleken
verdriet
omhul het met
voorjaarspracht
vergeving
laat het bloeien
in het hart van een roos
dan wordt broosheid
een onbreekbare kracht*

Cobie Ruijgrok

Een gedreven mens ging heen

Steven Slappendel

Op zondag 2 november gedenken wij hen die ons zijn voor gegaan. In de Nicolaïkerk en in veel andere kerken worden hun namen genoemd. Het betreft (familie van) gemeentelieden. Dit gedenken brengt mij ook tot het schrijven van dit artikel. Op 1 juli berichtte het dagblad Trouw dat de dag daarvoor oud-dominee Christian Führer van de Nicolaïkerk in Leipzig is overleden. Rond 20 april 2004 had ik samen met 45 leden van de wijkgemeente Nicolaïkerk in Utrecht een ontmoeting met hem. In het kader van 'Klaaskerk Utrecht 800 jaar' brachten we toen een bezoek aan Leipzig, de stad van de Wende en de stad van Bach. Muziek en geschiedenis kwamen samen in de bezoeken aan de gelijknamige kerk in deze voormalige DDR-stad.

Christian Führer is vooral bekend geworden door zijn inzet die leidde tot de Wende, de omwenteling die in 1989 en 1990 plaats vond in de toenmalige Duitse Democratische Republiek (DDR) waarbij op 9 november 1989 de Berlijnse Muur viel en de hereniging van Duitsland in het daaropvolgende jaar kon plaatsvinden. Führer begon in 1982 in de Nicolaïkerk met wekelijkse vredesgebeden. De kleine groep gemeenteleden groeide en in 1989

* Christian Führer (links) naast Pieter Oussoren, tijdens de gemeentereis in het afgelopen voorjaar (foto Jola van Garderen).

liep dit uit op de 'maandagdemonstraties'. Op 9 oktober 1989 groeide de menigte in de kerk uit tot meer dan tweeduizend mensen in de kerk. Circa 600 regime-getrouwen vulden het schip van de kerk om op die wijze het aantal andere, meer bij vrede en recht betrokken bezoekers te beperken.

Liedboeken

Führer deelde aan allen liedboeken uit en vriend en vijand mocht zingen, want in een kerk wordt gezongen over vrede en liefde van de Heer. De bergrede van Jezus was ook die avond de leidraad van de vredesvesper: een schitterend gedeelte uit het evangelie dat laat zien dat het in Gods rijk

allemaal volledig anders gaat dan 'in de wereld'. Buiten de kerk waren tienduizenden demonstranten samengestroomd en hadden een paar duizend geüniformeerden van politie, Stasi en ordetroepen zich opgesteld. In die situatie was het onheilspellend spannend te meer daar het 2 dagen eerder volledig uit de hand was gelopen bij de viering van de 40-ste verjaardag van de DDR. Na de zegen en met een oproep tot geweldloosheid gingen de kerkdeuren open en kwamen de kerkbezoekers naar buiten. Velen van hen, maar ook buiten de kerk, met een kaars in de hand. En dan geldt: met een kaars in de ene hand en de andere hand om de vlam om die brandende te houden is er geen ruimte meer voor het maken van vuisten.

Daarmee werd het een geweldloze demonstratie waarvan later gezegd werd: "de ordetroepen en hun leiders hadden op alles gerekend, maar niet op de kracht van gebeden en kaarsen". De optocht leidde door Leipzig naar het gebouw van de Stasi waar op de trappen de kaarsen werden neer gezet. Deze avond was een keerpunt in de geschiedenis en voerde

snel daarna, en geweldloos!, naar de hereniging van de beide delen van Duitsland.

Profeet van de vrede

Bijna vijftien jaar later, in 2004, vond onze gemeentereis onder leiding van ds Pieter Oussoren plaats. Leipzig was zich nog steeds aan het herstellen van alle ellende van voor 'die Wende' en dit proces gaat nog steeds door. Hierbij gaat het niet alleen om materiële zaken, maar ook om immateriële. Tijdens ons bezoek was het zo ongeveer een jaar na de start van de oorlog in Irak. Het beginnen van die oorlog bracht tienduizenden mensen naar Leipzig voor een demonstratie voor een geweldloze oplossing. Helaas werd er elders anders beslist.

In de ontmoeting met Führer gaf hij aan dat de vredesvespers nog steeds actueel zijn. Hij dacht daarbij niet aan een succes tot uitdrukking komend in grote aantallen bezoekers. De kracht schuilt in het gaande houden van het gebed door enkelingen en soms door duizenden, maar in ieder geval doorgaand, voor vrede. In zijn korte preek op die zondagmorgen in april 2004 gaf hij heel scherp aan: de gewelddadige strijd tegen het terrorisme heeft niet geleid tot een oplossing, maar tot meer onzekerheid. Waar en wanneer is de volgende aanslag?

Nu, weer tien jaar later, is het in onze wereld nog geen haar beter! De ontwikkelingen in de Oekraïne en de wrede heden van IS en anderen in het Midden-Oosten laten alleen maar verslechtering zien. Het brengt mij weer terug bij Christian Führer en zijn bidden voor vrede.

In een Duitse film over de Nicolaïkerk op basis van een roman van Erich Loest, die we ook hebben ontmoet in 2004, wordt een lied gezongen dat nu in ons Liedboek is opgenomen (lied 418), een lied dat mij over de ellende tilt, een dankbare herinnering aan een gedreven mens, Christian Führer.

*God, schenk ons de kracht dicht bij u te blijven,
dan zal ons geen macht uit elkander drijven.
Zijn wij in U een, samen op uw wegen
dan wordt ons tot zegen lachen en geweën.*

*Vrede, vrede laat Gij in onze handen,
dat wij die als zaad dragen door de landen,
zaaiend dag aan dag, zaaiend in den brede,
totdat in uw vrede ons hart rusten mag.*

Vespers in Zuidoost

Op zondag 2 november is er een bijzondere vesper in de Nicolaïkerk. De Marcuscantorij viert op deze dag haar 25-jarig jubileum. Voor deze gelegenheid uitgebreid met een aantal oud-leden zingt de cantorij muziek van Karel Demoet, Jeroen 't Hart en Ko Zwanenburg, waaronder twee premières. Jeroen 't Hart schreef voor dit jubileum een motet voor Allerzielen: 'Ecce nova facio omnia' (Zie, ik maak alles nieuw), naar de tekst uit Openbaring 21. Karel Demoet schreef een Magnificat, speciaal voor deze gelegenheid. Verder zingt de cantorij twee bewerkingen van liederen: van Ko Zwanenburg 'Regen en Zon' (uit Zingend Geloven) en van Jeroen 't Hart: 'Vriendelijk Licht' (Lied 254). Voorganger in deze vesper is ds Hans Koops. Het thema is: 'Menselijke wijsheid en Christelijke vrijheid'. Psalm 97 wordt gezongen in een bewerking van Gert Oost. Organist is Ko Zwanenburg en medewerking wordt verleend door de jarige en uitgebreide Marcuscantorij onder leiding van Karel Demoet.

Op zondag 16 november is er weer een vesper in de Marcuskerk. Voorganger is ds Hans Koops. Het thema voor die vesper is: 'Het nieuwe leven'. We lezen Kolossenzen 3:5-17.

In het psalmgebed zingen en lezen we psalm 84. Tijdens de vesper speelt Karel Demoet het 'preludium en fuga in f' en 'preludium en fuga in Fis' uit het Wohltemperierte Klavier van J.S. Bach (1685-1750) op de historische vleugel in de Marcuskerk. De vespers beginnen beide keren om 17.00 uur.

'Verhaal halen' over ommekeer van Saulus

In de serie 'Verhaal halen' gaat het bij de Johannescentrumgemeente op zondag 16 november over de ommekeer van Saulus. Deze viering is onderdeel van de serie 'Mensen van de weg, dragers van een visioen'. Vanaf oktober 2014 tot mei 2015 staan eenmaal per maand verhalen centraal die eeuwenlang een grote invloed hebben gehad op kerk en samenleving. Verhalen gebruikt en misbruikt, verwerkt in kunst en literatuur; nooit ongevaarlijk, altijd prikkelend.

Er heerst een sfeer van dreiging en moord in Jeruzalem. Saulus - zo lezen we in het begin van Handelingen 8 - probeert de gemeente te vernietigen. Kleine kinderen, vrouwen, mannen worden uit hun huizen gehaald, van de straat geplukt, in de gevangenis gegooit. Als een roofdier wordt hij beschreven, de aankomende schriftgeleerde, die op de kleren heeft gepast van de mensen die de moord op Stefanus op hun geweten hebben. Wat bezielt Saulus? Is het toeval dat hij dezelfde naam draagt als de krankzinnig geworden eerste koning van Israël? Welke beweegredenen heeft de jonge Saulus? Hoge principes, machtswellust? Uitgeraasd in Jeruzalem gaat Saulus op weg naar Damascus, met in zijn zak officiële papieren, voorzien van stempels en handtekeningen. En dan klinkt er een stem uit de hemel, een stem die we veel vaker hebben gehoord...

De viering in het Johannescentrum aan de Moezeldreef begint om 10.30 uur. na afloop is er koffie of thee en kan worden nagepraat.

Uitreiking Mantel van Sint Maarten 2014

Onno Yska

voorzitter diaconie Citypastoraat Domkerk

Op vrijdagmiddag 7 november wordt de Mantel van Sint Maarten weer uitgereikt in de Domkerk. De Mantel van Sint Maarten is een prijs voor een project in de stad dat solidariteit in praktijk brengt. Tijdens de bijeenkomst presenteren twee genomineerde projecten zich. Daarnaast zal Marieke Sillevs Smitt, theoloog en jarenlang buurt-pastor in Utrecht, spreken over haar ervaringen.

De Mantel van Sint Maarten is een aanmoedigingsprijs van het Citypastoraat Domkerk in samenwerking met het Missionair

Diaconaal Orgaan van de Protestantse Gemeente Utrecht voor opvallende projecten in de stad die solidariteit in praktijk brengen. De prijs bestaat uit een geldbedrag van duizend euro en een oorkonde. Door middel van deze prijs wordt aandacht gevraagd voor allerlei prachtige initiatieven die ieder op hun eigen wijze steun geven aan mensen in onze stad die in de knel zijn gekomen. Dit jaar zijn de volgende projecten genomineerd:

Nominaties

- Villa Vrede, een huis voor en door ongedocumenteerden mensen in Utrecht. Ongedocumenteerde mannen, vrouwen, kinderen hebben voor het eerst een plek in Utrecht waar ze overdag kunnen zijn, een sociaal netwerk kunnen opbouwen

en zichzelf kunnen ontplooiën. De bezoekers dragen zelf ideeën aan voor wat we wel/niet doen in huis, hoe we werken en welke regels we met elkaar afspreken.

- Toevlucht, nachtopvang voor ongedocumenteerden.

Vorig jaar december ging Toevlucht van start, een project om ongedocumenteerde mannen in de stad een slaapplek te bieden. Omdat er in Utrecht een ernstig tekort was aan nachtopvang voor dakloze mensen zonder verblijfsvergunning (ongedocumenteerden) hebben de Utrechtse kerken het initiatief genomen tot deze nachtopvang. De opvang vindt tijdelijk plaats en onder protest, omdat de initiatiefnemers vinden dat het eigenlijk de taak van de overheid is om illegalen op te vangen.

Deze twee projecten presenteren zich tijdens de bijeenkomst. Daarna wordt bekend gemaakt welk project dit jaar de prijs gewonnen heeft.

Marieke Sillevs Smitt, theologe en tien jaar lang buurtpastor in de Utrechtse wijk Kanaleneiland, houdt een toespraak. Op dit moment is Marieke nauw betrokken bij Toevlucht, de nachtopvang van ongedocumenteerden en tevens vertrouwenspersoon voor deze doelgroep.

De uitreiking van de diaconale prijs 'Mantel van Sint Maarten' op 7 november in de Domkerk, begint om 16.30 uur 'er is inloop vanaf 16.00 uur. De bijeenkomst wordt muzikaal omlijst door violist Ali Autman. Toegang is gratis, iedereen is welkom.

Moniek Janssen

Sint Maartensberaad

Van 7 tot en met 11 november viert Utrecht het feest van haar schutspatroon: Sint Maarten. Op zaterdagavond trekt de Parade door de binnenstad langs een geheel vernieuwde route. Op zondag is het programma uitgebreider dan ooit met theater, muziek, rondleidingen, kinderprogramma's en vele sociale en kerkelijke activiteiten. Stadhuisbrug, Vismarkt en Ganzenmarkt vormen het sfeervolle decor voor de Sint Maartensmarkt.

Sint Maarten wordt dit jaar uitgebreid gevierd. Op zaterdagavond trekt de Sint Maarten Parade door de binnenstad. Vanaf 18.00 uur kan iedereen vanaf het Domplein meelopen met deze bonte muzikale stoet vol lampions, beelden en het feestelijk verlichte paard met Sint Maarten.

Op zondag 9 november zijn op vijftien locaties in de binnenstad allerlei activiteiten. Zo houdt Vincent Bijlo een 'sermoen' (preek) in de Geertekerk onder het motto: 'Delen is meer dan leuken met het duimpje'. In Museum Catharijneconvent is de tentoonstelling 'Ik geef om jou! Naastenliefde door de eeuwen heen' te zien. De programmering op 8 en 9 november sluit hierbij aan met speciale familierondleidingen over Sint Maarten. In Grand Hotel Karel V brengen studenten van het Creative College een aanstekelijk fa-

Sint Maarten: feest van het delen

milieprogramma en zorgt de chef-kok voor een bijzonder menu met ganzenvlees. Op de Stadhuisbrug en omgeving vindt de Sint Maartensmarkt plaats, met middeleeuws daten, een goochelaar, vele verrassende producten en muzikale acts.

Kinderen

Voor kinderen is er van alles te doen, onder meer in de Domkerk, de Bibliotheek en het Centraal

Museum. Op de 'echte' dag van Sint Maarten, 11 november, wordt in bijzijn van de burgemeester en schoolkinderen de Sint Maartensvlag gehesen bij het stadhuis. En 's avonds zullen in vele Utrechtse wijken de kinderen weer zingend en bedelend langs de deuren gaan. Kijk voor het gehele programma op www.sintmaarten2014.nl en voor de route van de Parade op sintmaartenparade.nl. Het Sint Maartensweekend vormt de start

van Winter Utrecht, zie winterutrecht.nl.

De Sint Maartensviering wordt gecoördineerd door het Sint Maartensberaad Utrecht. Doel is het gedachtegoed van Sint Maarten - symbool voor samen delen, sociale rechtvaardigheid en vrede - te stimuleren en ontwikkelen. In Utrecht, maar ook in samenwerking met andere Sint Maartenssteden in Europa. Meer info op www.stmaartenstadutrecht.nl.

Frans Snijders

Dinsdag 11 november vindt de jaarlijkse Tuindorpse lampionnenoptocht ter gelegenheid van Sint Maarten plaats. De optocht start om 18.30 uur bij het Willem de Zwijgerplantsoen en eindigt om 19.30 uur op het Lubrovelde; met een drankje voor zowel groot als klein. Alle kinderen uit Tuindorp kunnen mee lopen, evenals de in Tuindorp schoolgaande kinderen.

Jij komt toch ook met je mooie lampion de Tuindorpse straten

Sinte, Sinte Maarten, de koeien hebben staarten...

verlichten en je zangkunsten vertonen voor wat lekkers?

Een brandende kaars voor uw raam betekent dat u wilt genieten van de zangkunsten van deze jonge nachtegaaltjes. Geen kaars betekent: wij slaan een keertje over.

Dit jaar koppelen we de viering van Sint Maarten aan een goed doel, we zamelen houthare le-

vensmiddelen in voor de Voedselbank in Overvecht. Vanuit het traditionele gedachtegoed van Sint Maarten om samen te delen. Speciaal voor de inzameling voor de Voedselbank Overvecht zijn de Pauluskerk, aan het Willem de Zwijgerplantsoen, en de Tuindorpkerk, aan de Van Riellaan, deze avond ook geopend van 18.00 tot 20.00 uur. Tuindorpsbelang organiseert

deze lampionnenoptocht en ondersteunt daarbij tevens de inzameling voor de Voedselbank.

Deze inzamelingsactie is een gezamenlijk initiatief van: Wijkvereniging Tuindorpsbelang, openbare basisschool Tuindorp, de katholieke Paulusschool, christelijke basisschool De Regenboog, de Tuindorpkerk (PGU) en de Pauluskerk (rk).

Utrechtse hulpverlening in de Eerste Wereldoorlog

Martin van Schaik

Als geen ander weet Martin van Schaik de weg in Utrecht. Jarenlang is hij verbonden geweest aan de gemeente politiek. Hij heeft veel teksten geschreven voor de toenmalige burgemeester Ivo Opstelten. Hij kent dus de weg in het stadhuis en de stad, want een burgemeester wordt immers overal bij betrokken. Bijzonder is ook dat hij de muzikale activiteiten in de Domstad op de voet volgt. Hij is musicoloog van professie, dat zegt genoeg. Ook is hij bekend met de universiteit, waar hij wetenschappelijke medewerker is geweest. Kerk in de Stad is daarom blij om hem bij u te mogen introduceren. U zult regelmatig artikelen of een column van zijn hand aantreffen. De eerste gaat over WO-I, iets wat honderd jaar geleden ook in Utrecht beroering wekte.

Martin van Schaik

Dit jaar is het precies een eeuw geleden dat de Eerste Wereldoorlog uitbrak, één van de gruwelijkste oorlogen uit de geschiedenis. De 'Grote Oorlog', zoals deze toen genoemd werd, woedde in een groot deel van Europa. In kilometerslange loopgraven bevochten soldaten van beide partijen elkaar. Het was een oorlog die miljoenen zinloze slachtoffers zou eisen. Toch is de Eerste Wereldoorlog voor velen van ons niet meer dan een hoofdstuk uit het geschiedenisboek of "van horen zeggen". Honderd jaar geleden was dat wel anders. Het gemeentebestuur van Utrecht en de toenmalige Utrechtse Stadszending (voorloper van de Nederlands Hervormde Stadszending Utrecht), hadden hun handen vol aan de opvang van gemobiliseerde militairen, de hulp aan behoeftige Utrechters en de ondersteuning van duizenden Belgische vluchtelingen. In Utrecht wordt dit jaar op verschillende momenten bij deze gebeurtenis stilgestaan.

Hoewel Nederland neutraal bleef in de Eerste Wereldoorlog, waren de gevolgen ook hier goed voelbaar. Ons land was de gehele oorlogstijd 'gemobiliseerd'. Veel mannen waren opgeroepen als dienstplichtige en het leger stond paraat om het land te verdedigen tegen mogelijke invallers. Door de strategische ligging was Utrecht van groot belang voor de landsverdediging.

Waterlinie

Een belangrijke rol in die verdediging was weggelegd voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Op 5 augustus 1914 verklaarde de regering alle strategisch gelegen plaatsen aan deze lijn 'in staat van oorlog'. Dat gold ook voor de stad Utrecht. Het militaire gezag kreeg vergaande bevoegdheden. In de stad hadden de burgemeester en wethouders het niet langer voor het zeggen, maar in feite de legerleiding. Om spionage te voorkomen, mochten burgers geen kerktorens meer beklimmen en werden hoge punten, zoals de Domtoren, gebruikt als militaire observatiepost.

Stadszending

De mobilisatie had ingrijpende gevolgen voor de Utrechtse bevolking: 10.000 soldaten werden

in en om de stad ingekwartierd en land en goederen werden 'gevoerd'. De Utrechtse Stadszending, in 1909 opgericht door ds E.B. Couvée, hielp waar zij kon. In de Silokerk en Bethel in de Herenstraat werden tijdens de oorlog militairen ondergebracht. Eigenlijk was de Silokerk een grote slaapzaal voor gemobiliseerde soldaten. Het eten en drinken voor de mannen werd verzorgd in samenwerking met het "Tehuis voor Vrouwen", dat aan de overzijde in de Herenstraat was gehuisvest. Bethel werd ingericht als huiskamer voor militairen. Hier

* Op de Domtoren was tijdens de oorlogsjaren een observatiepost ingericht.

* Militair logement in de stad tijdens WO-I; de gemobiliseerde manschappen hoefden niet in actie te komen want ons land bleef neutraal.

werden ook religieuze samenkomsten gehouden.

Vluchtelingenopvang

Het Duitse bombardement op Antwerpen (oktober 1914) bracht een enorme stroom vluchtelingen op gang. Duizenden Belgische vluchtelingen vonden onderdak in de regio Utrecht. Per trein, rijtuig, paard en wagen, te fiets of te voet kwamen ze aan. De eersten werden opgevangen bij mensen thuis en in tentenkampen, maar al spoedig waren de

* Een groep mensen met emmers in hun hand voor de voedselverdeling van de Stadszending. Links het huis Oude Kamp 7 en op de achtergrond een huis aan de Herenstraat (foto's Het Utrechts Archief).

aantallen zo groot dat de overheid maatregelen moest nemen. De provincie bracht in oktober 1914 zo'n achtduizend vluchtelingen onder. Het overgrote deel kwam

Schaarste

De Nederlandse regering trof adequaat maatregelen die het hamsteren van goederen en het opdrijven van prijzen moesten voorkomen. Maar toen de oorlog voortduurde, werd duidelijk dat de problemen rond invoer, productie en leverantie van goederen snel groter zouden worden. De handel stagneerde. Niet alleen levensmiddelen, maar ook artikelen als schoenen, petroleum en zeep gingen op de bon. In 1917 werd de schaarste zo groot, dat rantsoenering noodzakelijk werd. In de stad Utrecht werd een Centrale Keuken geopend, waar inwoners voor weinig geld een maaltijd konden ophalen.

Hoewel de afzonderlijke Utrechtse kerken zeker hulp zullen hebben geboden aan lidmaten die dat nodig hadden, was in een breder verband ook hier een taak weggelegd voor de Utrechtse Stadszending. Iedere dag bleven er resten over van het voedsel dat in de militaire gaarkeuken werd klaargemaakt voor de gemobiliseerden. De Stadszending zag het als haar taak om die resten te verzamelen en te herverdelen onder de armen in de stad. Ruim vierhonderd gezinnen in de stad profiteerden daarvan.

Contact met België

Ook onderhield de Utrechtse Stadszending goede contacten met de Belgische protestantse evangelisatie en verzorgde zij voor Belgische geïnterneerden de uitgaven van diverse evangelisatiebladen. Onder auspiciën van de Stadszending en in nauwe samenwerking met ds Couvée, heeft de Belgische evangelist F. Decoster gedurende de gehele Eerste Wereldoorlog zijn geïnterneerde landgenoten bijgestaan om het eentonige, uitzichtloze bestaan in de interneringskampen enigszins dragelijk te maken. Maatschappelijk gezien waren het misschien kleine bijdragen, maar ze waren van wezenlijk belang om medemensen te helpen deze verschrikkelijke oorlog te kunnen doorstaan.

Bronnen: Het Utrechts Archief; Siebert Zeilstra, 80 jaar Stadszending te Utrecht.

Bazaar Marcuskerk staat op punt van beginnen

Dit jaar wordt de bazaar van de Marcuskerk gehouden op zaterdag 1 november. De kerk gaat om 10.00 uur open en u kunt dan uw slag slaan! Er is weer van alles te koop, van huis, tuin en keukenspullen, tot kinderklleding en oliebolletjes. Ja, u leest het goed, oliebolletjes zijn favoriet tijdens de bazaar, maar ook de zelfgebakken taarten doen het altijd goed bij de koffie of om mee te nemen. Ook voor de boekenwurm en platenliefhebber is er veel te beleven en als je er van houdt om een gokje te wagen, dan zijn er de verschillende loterijen en rad van fortuin. Zo is er weer voor elk wat wils om er een gezellig uitje van te maken.

Om 15.00 uur sluiten we de deuren om hopelijk terug te kijken op een geslaagde dag met een aantrekkelijke opbrengst voor onze wijkgemeente. Komt dus allen en neem een goed gevulde portemonnee mee.

Graag tot ziens In de Marcuskerk, Wijnesteinlaan 2.

Beatrix Koops en Jeannette Provily, bazaarcommissie

Grote opkomst bij avond over Levensende

Meer dan vijftig mensen waren aanwezig op 13 oktober in de Tuindorperkerk om met elkaar in gesprek te gaan over vragen rond het Levensende. Deze avond was een gezamenlijke avond van de Pauluskerk en de Tuindorperkerk.

Jos Hettinga leidde de avond in en gaf daarin onder meer aan hoe belangrijk het is om open te kunnen luisteren naar al de eigen vragen, aarzelingen en verlangens die we in ons hart hebben. En ook om open, zonder oordelen, te luisteren naar al die verschillende manieren waarop andere mensen met deze vragen omgaan. Het gaat bij dit alles steeds om de 'kunst van het evenwicht' tussen: ik en de ander, doen en laten, vasthouden en loslaten, vergeten en herinneren, geloven en weten.

Daarna werd in groepen verder gepraat en was er ruimte voor veel eigen verhalen, ervaringen en keuzes die mensen zelf gemaakt hebben. Het werd als hartverwarmend ervaren dat er zo open met elkaar uitgewisseld kon worden. Mooi dat dat kon in een gezamenlijke, oecumenische setting.

In ieder geval willen we dit gesprek voortzetten. Bijvoorbeeld door een avond te houden waarin we meer informatie krijgen over wat mogelijk is bij de keuzes die we willen maken en over wat we daarover kunnen vastleggen. Of een avond over oude christelijke rituelen rondom ziekte en sterven en wellicht ook over nieuwe rituelen die inmiddels zijn ontstaan. Wordt dus vervolgd.

Jos Hettinga, Gérard Martens, Piet Jan Rebel, Ineke van Keulen

Seizoenslezing: Vreemd en eigen

Vier keer per jaar organiseren de samenwerkende kerken in Utrecht-West een lezing, in de Dominicuskerk (Palestrinastraat 1). De tweede is op donderdag 6 november, van 14.30 tot 16.30 uur.

Waarom zijn 'vreemde' mensen zo eng? En waarom is het niet alleen voor die ander, maar juist ook voor jezelf goed om met 'vreemde' mensen eigen te worden? Wat heb je daarvoor nodig? Aan de hand van praktijkvoorbeelden uit haar werk gaat ds Marieke Sillevius Smitt in op deze vragen.

Marieke is missionair-diaconaal predikant en coach/trainer voor dienstverleners met een missie. Na twaalf jaar op Kanaleneiland te hebben gewerkt als buurtpastor werkt zij nu met en voor mensen zonder verblijfspapieren. Ook was zij nauw betrokken bij de totstandkoming van Villa Vrede en Toevlucht.

De toegangsprijs is zeven euro, dit is inclusief een consumptie. De volgende lezingen in de serie 'Ik en de ander' gaan over 'Arm en rijk' (Thijs Caspers, 26 februari) en 'Gezond en ziek' (Anne-Marieke Koot, 6 mei). Zie ook www.denieuwedominicus.nl.

* Marieke Sillevius Smitt.

Kerkcafé in de Bethel

Op zondag 2 november is er weer Kerkcafé in de Bethelkerk. Tussen 14.30 en 16.30 uur worden er spelletjes gedaan zoals klaverjassen en rummikub, terwijl ook breien en haken tot de mogelijkheden behoort. Daarbij een goed gesprek of zomaar wat lekker kletsen, het kan allemaal. Samen met anderen vliegt de tijd voorbij, zo is de ervaring. Op deze middag wordt de film 'Girl with a Pearl Earring' gedraaid. Die gaat over het 17-jarige meisje Griet dat als dienstmeisje werkt bij de bekende kunstschilder Johannes Vermeer. Ondanks een wereld van verschil in afkomst, opvoeding, opleiding en sociale klasse, ontdekt Vermeer dat Griet intuïtief kleur en licht aanvoelt. Hij neemt haar mee in de mysterieuze wereld van zijn schilderijen en raakt meer en meer geïnteriseerd door het meisje. Dat leidt tot een schilderij van haar dat de wereldgeschiedenis in zal gaan. Maar tegen welke prijs...?

Op de eerste zondag van december staat het Kerkcafé in het kader van kaarsen beschilderen, dit onder de bezielende leiding van mevrouw Fietje! Schrijf deze datum (7/12) vast in de agenda. Meer informatie over het Kerkcafé geeft desgevraagd Albertine Verweij, telefoon 2468 336, e-mail: albertineverweij@gmail.com.

OUDERENBOND PCOB UTRECHT-STAD ZOEKT NIEUWE LEDEN

'Er wordt echt naar ons geluisterd'

Sietske Gerritsen

"Er wordt echt naar ons geluisterd", zeggen Janny Plooy en Han de Soeten, beiden bestuurslid van de PCOB, de Protestantse Christelijke Ouderen Bond, van de afdeling Utrecht-stad. En daarmee benadrukken ze het belang van de bond. Hoewel het aantal ouderen toeneemt, neemt het aantal leden van de bond af. "Ooit hadden we twaalfhonderd leden, dat zijn er nu nog maar vijfhonderd", vertelt Han de Soeten, sinds een jaar voorzitter van de PCOB Utrecht-stad.

"Lid worden hoorde er vroeger gewoon bij, als je 65 werd", zegt hij. "Maar iemand van 65 voelt zich tegenwoordig niet oud en heeft ook geen idee van het belang van de bond.

Janny Plooy, 80 jaar, is al veel langer lid. "In de jaren tachtig ben ik al lid geworden", vertelt zij.

Waarom een bond speciaal voor ouderen?

Janny Plooy: "De PCOB vormt met de andere ouderenbonden, ANBO, NISBO en de KBO de COSBO. Het doel van de bonden is het opkomen voor de ouderen en hun een stem te geven. Zo hebben we regelmatig gesprekken met de gemeenteraad en worden wij betrokken bij praktische zaken als het veranderen van buslijnen of de plannen voor Hoog Catharijne."

Burgemeester

"Binnenkort hebben we een afspraak met de burgemeester over de veiligheid in de stad voor ouderen. Maar er is ook aandacht voor de ontwikkeling van ouderen, bijvoorbeeld op het gebied van het omgaan met computers. Of we helpen met de belastingaangifte."

Wat doet de PCOB nog meer?

Han de Soeten: "We organiseren

* Janny Plooy en Han de Soeten (foto Sietske Gerritsen).

ook veel voor de leden. Zo zijn er lezingen, informatie-avonden en uitstapjes. Ook is er elk jaar een reisje, maar de belangstelling daarvoor neemt af. De leden worden erg oud. De laatste keer waren er zestien mensen met een rollator. Bovendien zijn de mensen overal al geweest."

Janny Plooy is nog steeds erg bevlogen. "Maar ik ben inmiddels 80

jaar, er moeten jongere ouderen bijkomen, die mogen het zo van ons overnemen. We willen heel graag nieuwe impulsen hebben. Met elkaar kun je veel meer bereiken dan in je eentje, daarom is het belangrijk dat we meer leden krijgen. Als ouderenbonden zijn we echt in beeld bij de gemeente. Maar met te weinig leden wordt onze invloed ook kleiner. En juist nu de gemeente de verantwoor-

ding krijgt voor de ouderenzorg is het belangrijk dat de stem van de ouderen ook echt gehoord wordt. En natuurlijk juist ook de stem uit de protestantse hoek."

Luiden jullie de noodklok?

Janny Plooy: "Zo erg is het nog niet. We gaan gewoon door en doen ons best en we gaan voor honderd procent voor onze leden en de ouderen. En als iets ophoudt te bestaan, dan maakt dat plaats voor iets nieuws. Misschien wordt het wel tijd om van al die verschillende bonden een bond te maken, al is dat waarschijnlijk nog een lange weg. Maar het zou heel fijn zijn als er nieuwe leden bijkomen."

Lid worden?

Het lidmaatschap van de PCOB kost 35 euro per jaar. Hiervoor ontvangen de leden het landelijke tijdschrift *Perspectief* en de maandelijkse nieuwsbrief van de PCOB Utrecht-stad, met informatie over bijeenkomsten en uitstapjes. Voor meer informatie of opgave als lid kan contact opgenomen worden met de secretaris van de PCOB utrecht-stad, Cock Voorrips, telefoon 2314 123 of e-mail: c.voorrips@zonnet.nl.

Wieke de Wolff,
straatpastor

Toen ik de gang van één van de woonvleugels van het hostel opliep hoorde ik het: "Pie wie, pie wie..."

Vogeltjes

Het kwam van de vogeltjes van de bewoner die onlangs overleden was. Ze zaten in een vogelkooi die voor zijn deur stond. Eén van hen hipte op z'n stokje en keek me hoopvol aan, zijn kopje scheef. Hij herhaalde: "Pie wie, pie wie!"

"Je mist je baasje hè. Het is een beetje kaal, hier in de gang. Bij je baasje had je het een stuk gezelliger, of niet?", reageerde ik. Het vogeltje piewiede wat terug.

Bij hun baasje kregen de vogels de ruimte; hun kooi stond altijd open, ze konden zich vrij bewegen. Als je bij hem op bezoek kwam hipten ze door de kamer. Af en toe vloog er eentje op en fladderde wat rond. De kamer stond geregeld blauw van de rook. Het leek de vogeltjes niet te deren; ze waren het waarschijnlijk gewend.

Het vogeltje waarmee ik in gesprek was schudde wat met z'n veren en piewiede nog een beetje. Z'n maatje zat ineengedoken op de bodem van de kooi. "Zorg goed voor mijn vogeltjes" had hun baasje nog gezegd. Hij wist dat hij niet lang meer te leven had. Wat zou er van ze worden? Wachtte hen een goed tehuis, of zouden ze verpieteren op de gang? Ik moest verder. Ten afscheid murmelde ik nog wat vriendelijke woordjes tegen de beestjes. Het piewie van het levendige vogeltje volgde me naar de uitgang.

Twee weken later was de kooi weg. "Weet jij wat er met de vogeltjes gebeurd is?", vroeg ik aan degene die de bewoner begeleid had. "Jaha!", zei ze. "Ze zijn meegenomen door iemand van de beveiliging. Hij heeft een volière thuis. Hij verzorgt ze

goed. Hij heeft ze vitaminedruppels gegeven. Eentje heeft er al allemaal vriendjes bij." "Gelukkig! En de andere?" "Die heeft het helaas niet gehaald... zielig hè." Ik knik, en zie het beestje weer voor me – in de kooi op de kale gang. Zou het toch teveel nicotine ingeademd hebben? Of had het z'n baasje gemist? Mogelijk allebei... Nu is hij z'n baasje achterna.

Als ik mijn ogen dichtdoe zie ik ze voor me, de bewoner en zijn vogeltje. Hij zit in de zon op het gras. Het vogeltje zit op zijn schouder en knabbelt zachtjes aan zijn oor. De bewoner kroelt het voorzichtig op zijn kopje. "Pie wie wie...", reageert het beestje. En ineens versta ik het, alsof het mijn eigen taal is. Pie wie wie betekent: "Gezellig hè..."

VAN DE STRAAT

DIACONAAL PROEFPROJECT 'ZORGZAME KERK' VAN START IN UTRECHT-WEST

Zichtbaar in wijk en buurt

De participatiesamenleving is iets dat in Den Haag steeds vaker genoemd en geroemd wordt: een samenleving waarin de overheid minder zorg draagt en de samenleving zelf juist meer. Een belangrijke aanleiding hiervoor is helaas geen mooie visie, maar een tekort aan financiën. Dit betekent ook dat de begeleiding van een samenleving die steeds meer zelf moet doen erg minimaal is waardoor met name kwetsbare groepen als (alleenstaande) ouderen en vluchtelingen (nog) meer onder druk komen te staan.

Kerk in Actie van de Protestantse Kerk in Nederland is daarom een project gestart dat getiteld is 'Zorgzame Kerk'. Onder protest, omdat de kerk niet zonder meer in het gat wil stappen dat door een terugtrekkende overheid is ontstaan. Maar het is duidelijk dat de hulpbehoefte groot is en dat we daarom nu al moeten handelen.

Eveline van Leeuwen

Binnen het project Zorgzame Kerk ontwikkelt Kerk in Actie/PKN samen met 'proefdiaconieën' en andere groepen binnen lokale kerken verschillende mogelijke werkwijzen om zorgzaam te zijn voor wie zorgafhankelijk is.

Tot nu toe zijn er vier werkwijzen gedefinieerd: kerk als schakel, bijvoorbeeld door het organiseren van laagdrempelige activiteiten in het kerkgebouw; kerk als knooppunt, bijvoorbeeld door samenwerking met andere vrijwilligers- en wijzorgorganisaties; zorgmaatjes en lokale lobby.

Pilot Utrecht-West

Met name het onderdeel 'kerk als knooppunt' sprak de diaconie in Utrecht-West aan. Deze wijk bestond tot voor kort uit een wijkgemeente met twee brandpunten: een op Kanaleneiland en een in Oog in Al/Lombok, maar huist sinds begin dit jaar in de Wijkplaats in Lombok. Een belangrijke reden voor deze keuze was dat de ruimte beter past bij het huidige aantal zondagse bezoekers, maar ook dat we nu in het hetzelfde gebouw zitten waar verschillende (diaconale) activiteiten georganiseerd worden zoals de voedselbank, tweedehands kledingverkoop en allerlei gezamenlijke maaltijden.

De Wijkplaats

De Wijkplaats is een prachtige en laagdrempelige gastvrije ontmoetingsplek in de wijk Lombok, een veelkleurige wijk in Utrecht,

waar mensen van verschillende komaf naast elkaar leven. De Wijkplaats is een uiting van het kerk- en buurtwerk in Utrecht-West en is in principe open voor alle buurt-

het leven'. Present zijn, ontmoeting en dialoog zijn daarbij de sleutelwoorden.

De Wijkplaats is een initiatief dat meer dan vijftien jaar geleden is ontstaan uit de samenwerking tussen de wijkgemeente Utrecht-West (toen nog 'Pniëlkerk en Triumfatorkerk' genoemd), de katholieke parochie en het stedelijk Diaconaal Missionair Orgaan. Er is dus sprake van verwantschap tussen Utrecht-West en de Wijkplaats vanuit de ontstaansgeschiedenis. Op dit moment is er echter sprake van "verre familie". Als pilot-gemeente binnen het project Zorgzame Kerk willen we nader tot elkaar komen en het weder-

merkt onze pilot. Graag willen we als gemeente naast (het huidige) bestuurlijk contact ook meer in de praktijk betrokken zijn bij het werk van de Wijkplaats. De Wijkplaats en de wijkgemeente Utrecht-West hopen elkaar op verschillende punten te versterken, waaronder inclusie, diaconale hulp en het gebruik van nieuwe media.

Inclusie is een centraal thema binnen de Wijkplaats, als laagdrempelige ontmoetingsplek staat het letterlijk open voor iedereen. De wijkgemeente Utrecht-West heeft ditzelfde doel. Hoewel de diensten misschien niet bij ieders

deweekse activiteiten en de zondagse eredienst beter op elkaar kunnen laten aansluiten. Daarbij hopen we pastorale aanvulling te kunnen geven, en aanvullende activiteiten voor met name jonge gezinnen uit Oog in Al te kunnen organiseren.

'Advertenties'

De activiteiten van de Wijkplaats staan open voor iedereen. Zo is er de kledingbeurs en worden er verschillende maaltijden georganiseerd. Hier wordt ook voor 'geadverteneerd'. Voor de diaconie van de wijkgemeente is het vaak moeilijker actief op zoek te gaan naar hen die hulp nodig hebben, maar gelukkig weet men ons vanuit de Wijkplaats te vinden. Op deze manier vinden mensen in nood, makkelijker de weg naar financiële en pastorale hulp.

Als wijkgemeente proberen we met onze tijd mee te gaan. Vanwege de recente verhuizing is onze geluidsinstallatie volledig vernieuwd en door het plaatsen van video camera's zijn we de eerste PGU gemeente die haar diensten uitzendt via het Internet. Verder is er binnen de gemeente een divers aanbod van kringen en gespreksgroepen waarin de bijbel in meer of mindere mate centraal staat. De Wijkplaats doet hier nog weinig mee, en we hopen hier als wijkgemeente iets kunnen betekenen voor de Wijkplaats.

Stappenplan

Allereerst gaan we met de Wijkplaats, de parochie, de wijkkerkenraad en de wijkgemeente behoeften en mogelijkheden in kaart te brengen. We willen zoveel mogelijk mensen van de gemeente en de Wijkplaats met elkaar in contact brengen om elkaar te leren kennen en de samenwerking concreter te maken. Dit is de afgelopen twee maanden gebeurd. De precieze invulling wordt gekozen in overleg met de gemeenteadviseur van de PKN, Peet Valstar. Op basis van een aantal ontmoetingen- en brainstorm momenten willen we vervolgens één concrete activiteit verder uitwerken. De pilot loopt tot mei 2015.

* Ondertekening van het contract door Anneke van der Velde namens de PKN (in het midden) en Albert-Jan Schol met Timon (links) namens de Wijkgemeente Utrecht-West. Verder zit diaken Peter Vis aan tafel bijgestaan door gemeente adviseur Peet Valstar en diaken Eveline van Leeuwen (beide staand).

bewoners. De doelstelling van De Wijkplaats is 'Het scheppen van mogelijkheden voor ontmoeting van mensen: onderling, met zichzelf en met God, tot zingeving van

zijds potentieel benutten en versterken.

Inclusie

Aanhaken bij het bestaande ken-

belevingswereld aansluiten en zich ook niet kenmerken door laagdrempeligheid, is wel iedereen welkom. We zijn op zoek naar een manier waarop we de door-

Succesvolle speeddate vrijwilligers in Zuilen

Marloes Dankers

Sinds 1 oktober kent Zuilen 47 nieuwe vrijwilligers die zich gaan inzetten bij diverse initiatieven in de wijk. Dat is de uitkomst van de succesvol verlopen vrijwilligers-speeddate van 1 oktober.

Op 1 oktober bood de Bethelkerk onderdak voor ontmoeting tussen Zuilense vrijwilligersorganisaties en bewoners. De zeventien vrijwilligersorganisaties kregen precies één minuut de tijd om de ruim vijftig bezoekers te vertellen over hun activiteiten. Zo kwamen er onder andere buurthuizen, de voedselbank, kunst- en cultuurprojecten en meidenclubs aan bod. Hierna konden de deelnemers en organisaties na-

der kennismaken. De avond werd afgesloten met het uitwisselen van visitekaartjes tussen de deelnemers en initiatieven. En met succes: de organisaties verzamelden bij elkaar 47 visitekaartjes van enthousiaste wijkbewoners. Naast de succesvolle werwing van vrijwilligers, ontstonden er gedurende de avond ook waardevolle contacten tussen de organisaties onderling.

De speeddate werd georganiseerd door het netwerk 'jong op Zuilen', een netwerk van twintigers en dertigers uit verschillende kerken in en rondom Zuilen die iets willen betekenen voor hun wijk. Dit netwerk is ontstaan uit de vernieuwingsplannen van de Bethelkerk. De organisatie, deelnemers en deelnemende instanties waren dermate enthousiast over het verloop en resultaat van de avond, dat er gelijk een vervolg is gepland: woensdagavond 7 oktober 2015 vindt opnieuw een speeddate plaats!

* Speeddaten van vrijwilligers (foto Marloes Dankers).

Missionair en duurzaam, maar hoe?

Frans Rozemond

Wat voor mensen wonen hier? Met die vraag stuurde de Protestantse Kerk Amsterdam ds Tim Vreugdenhil (geb. 1975) op onderzoek uit, om te kijken hoe de kerk aansluiting kan vinden bij de stedelijke samenleving. Hij vertelde hierover tijdens de PGU-kerkenradendag, die stond in het teken van het Missionair Jaar.

“Dit is het ongemakkelijke deel van mijn inleiding”, aldus Vreugdenhil. “Want ik zie veel mensen met hart voor de kerk in mijn stad. Maar ik zie ook trends: ledentallen en kerkbezoek krimpen en die trend is niet nog gekeerd. Wat verder opvalt: alles fragmentariseert. Enthousiaste kerkleden beginnen iets nieuws, soms maar met z’n tweeën of drieën. Dat is mooi, ik veroordeel het niet. Het is waar: waar twee of drie in Gods naam bijeen zijn, daar is Hij aanwezig. Mensen zijn creatief, willen zelf aan de slag. Het leidt inderdaad tot geestelijke vernieuwing, maar ik vraag me soms af: leidt het ook tot duurzaamheid?”

Obstakels

Volgens Vreugdenhil kampen veel protestantse gemeenten met minstens vier obstakels. De eerste is dat het economisch niet goed gaat. ‘In Amsterdam zijn wijkgemeenten met een tekort op de jaarbegroting van 50 tot 80 procent. De inkomsten dalen, dus dat kan niet lang meer goed gaan.

Het tweede probleem is: ons kader is niet gevarieerd genoeg. Wij, als kerkenraadsleden, zijn ‘te veel van hetzelfde’. Onderzoeksbureau Motivacation toonde aan dat onder actieve kerkleden de post-materialisten oververtegenwoordigd zijn. Nou is er niks mis met wereldverbeteraars, maar van de Nederlandse bevolking is dat er één op de acht. Dat is een probleem als je de markt op moet. Een derde probleem is de vergrijzing. Er zal de komende tien jaar veel draagkracht en knowhow uitstappen, uit de kerkenraad, uit

* Bram Schriever neemt bloemen in ontvangst van René van Bommel, daar achter ds Nettie de Jong-Dorland.JPG

de commissies en werkgroepen. Wat doet dat met de kerk? Zorgelijk is tenslotte wat theologen noemen ‘het theologisch onbehagen’. Waar staat onze kerk nou voor? Die vraag klinkt in behoudende kring net zo hard als bij moderne gelovigen. Liberaal of orthodox: het maakt niet veel meer uit. In een krimpende kerk

Missionair jaar PGU

*Tim Vreugdenhil aan het woord in de Bethelkerk.

vinden we collegialiteit en samenwerking veel belangrijker. Maar is dat missionair? We hebben nog niet een begin van een nieuw theologisch kader - van ons sámen, waar mensen van buiten op in kunnen pluggen.”

Bemoediging

“Bemoediging ervaar ik vaak

van mensen onderling,” zo hield Vreugdenhil de kerkenraadsleden voor, “maar zeker ook van God”. In Genesis 28: 6 en 7 droomt Jacob in Bethel over mensen die heen en weer lopen over een ladder naar de hemel. En dan staat er in de Bijbel: Toen werd Jakob wakker. ‘Dit is zeker,’ zei hij, ‘op deze plaats is de HEER aanwezig. Dat beseft ik niet.’ Eerbied vervulde hem. ‘Wat een ontzagwekkende plaats is dit,’ zei hij, ‘dit is niets anders dan het huis van God, dit moet de poort van de hemel zijn!’

Er zijn ook in Utrecht veel mensen onderweg, net als Jacob, die niet weten waar hun leven eindigen zal. Sterker, veel van Jacob zit in ons. Ook wij kunnen ons soms niet voorstellen dat God er echt voor ons is. In het verhaal over Jacob laat God zichzelf zien. God kan zomaar je leven inlopen! Dat moeten we vaak tegen elkaar zeggen als we bezig zijn in de kerk. Het grootste spirituele risico in de kerk is, dat je opgaat in wat je doet; dat je Gods aanwezigheid niet meer ervaart. Als God ‘the Place to be is, dan is jouw wijk of project ‘a place to be’. Ik hoop dat jij God ziet, in je kerkenwerk. En dat je blijft geloven dat het essentieel is dat jouw wijkgemeente of project een poort naar de hemel is!

* Luisterende kerkenraadsleden.

Allerheiligen in de Domkerk

Ook dit jaar is er in de Domkerk op verschillende tijden en in verschillende vormen aandacht voor Allerheiligen. Op 1 november is het Allerheiligen, 2 november is Allerzielen. Op 1 november wordt het leven van alle heiligen herdacht en als voorbeeld gesteld. Allerzielen is de dag waarop alle zielen van gestorvenen worden herdacht. Samen versterken deze gedachtenisfeesten het doodsbesef, verdiepen ze het geloof en wijzen ze op de verbondenheid van de gelovigen met de doden. Tijdens de Zaterdagmiddagmuziek op 1 november om 15.30 uur voert de Dom-

cantorij met solisten en eigen barokorkest de ‘Messe des Mortes’ van Jean Gilles uit. Ook op 1 november om 19.00 uur is de Allerheiligenvesper in de Gedachteniskapel. Tijdens deze vesper zal de nieuwe geloofsgetuigenkalender met honderd geloofsgetuigen gepresenteerd worden. Zondag 2 november worden in de dienst van Schrift en Tafel de heiligen herdacht die ons zijn voorgegaan. De namen worden genoemd van de mensen uit deze wijkgemeente die het afgelopen jaar ontvallen zijn. Voor elke naam wordt een kaars ontstoken. Daarna is er voor ieder gelegenheid naar voren te komen en een kaars te

ontsteken voor een overleden dierbare. In deze dienst gaan voor ds Netty de Jong-Dorland en de Domcantorij onder leiding van Remco de Graas. Jan Hage is de organist. Deze dienst begint om 10.30 uur.

Ook ‘s middags is er in de Domkerk aandacht voor hen die ons zijn voorgegaan. De hele middag is er een programma van stilte en muziek. Ellen Dupuis draagt gedichten voor van troost en hoop, Tiny van Eeuwijk, piano. Men kan bij binnenkomst namen aandragen die genoemd kunnen worden. Ook kan een kaars aangestoken worden ter nagedachtenis.

* Allerheiligen uitgebeeld op icoon.

Na de wijkgemeente Utrecht-West is ook de Nieuwe Kerk afgelopen week begonnen met het maken van video-opnamen die op internet live bekeken kunnen worden. Videostreaming biedt kerken nieuwe kansen. Wat vinden deze twee kerken de toegevoegde waarde van het beeld en wat zijn de ervaringen tot nu toe?

Bob Lapajian en Harmen van Doorn

Het geluid van kerkdiensten volgen en terugluisteren via internet kan al jaren: het is de opvolger van de kerktelefoon. Zo kunnen mensen die de kerk niet kunnen bezoeken toch meeluisteren. "Doordat we nu ook beeld toevoegen aan het geluid, wordt het gevoel de kerkdienst mee te beleven groter", zegt Maarten de Vries, ouderling kerkrentmeester van de Nieuwe Kerk. De Nieuwe Kerk ontving dit jaar een speciale gift om te investeren in videostreaming. "Geïnteresseerden kunnen bovendien op een laagdrempelige manier kennis maken met de diensten van onze kerk."

In de Nieuwe Kerk zijn twee beweegbare camera's geïnstalleerd, die worden bediend van achter een mengpaneel. Naast de beelden van de camera's kunnen beelden van de beamer worden toegevoegd aan de uitzending. Maarten de Vries is erg blij met de set: "Het is een eenvoudig, maar modern systeem met veel mogelijkheden. In de Nieuwe Keten, de ontmoetingszaal achter de kerk, hangt een beeldscherm waar de uitzending ook kan worden gevolgd. Mensen die tijdens de dienst niet in de kerkzaal kun-

VIDEOSTREAMING BIEDT KERKEN NIEUWE KANSEN

Digitaal meeleven met de gemeente

nen zijn, hebben de mogelijkheid om de dienst daar te volgen. In onze kerk, met veel jonge ouders, was hier behoefte aan. Moeders die bijvoorbeeld tijdens de dienst hun kind moeten voeden, kunnen toch de dienst verder volgen."

Subsidie

De opgenomen kerkdiensten zijn vooral voor de oudere kerkleden een uitkomst,ervaart ook de gemeente Utrecht-West. Veel van hen zijn niet meer in staat om naar de zondagse vieringen te komen. Videostreaming werd in Utrecht-West in april geïntroduceerd. Door een subsidie van de Stichting Hervormde Wijkgemeenschap Oog in Al heeft dit de kerk uiteindelijk niets gekost. Veel oudere leden zijn niet meer in staat om naar de zondagse vieringen te komen. Albert-Jan Schol, voorzitter van de kerkenraad, ziet in de video-opnamen een goed middel om deze groep

leden meer bij de kerk te betrekken. "Video maakt mensen meer betrokken. Je merkt wel dat we er nog aan moeten wennen. Het zou goed zijn als we tijdens de dienst vaker contact zoeken met de mensen die via de videoverbinding meekijken. Er is zelfs een idee om hen bij het Avondmaal te betrekken door brood en wijn bij hen langs te brengen. Bijvoorbeeld bij de groep van zes ouderen in een verzorgingshuis in Transwijk die op zondag samen de kerkdiensten bekijken."

Privacy

Nu beeld wordt toegevoegd aan de kerkdienstuitzendingen speelt het privacyvraagstuk op. De Nieuwe Kerk stelt zich terughoudend op met het filmen, legt kerkrentmeester Maarten de Vries uit: "Bij het uitzenden houden we rekening met de privacy van gemeenteleden. We brengen zoveel mogelijk de gebeurtenis-

sen in het 'liturgisch centrum' in beeld, maar tijdens bijvoorbeeld het kindermoment kiezen we voor het beeld van de beamer. Bij een doopdienst of bij een getuigenis kiezen we er in eerste instantie voor om het kruis te filmen. Ook geven we aan op welke plaatsen mensen kunnen gaan zitten als ze niet in beeld willen komen."

In de wijkgemeente Utrecht-West zorgen de mensen achter de camera ervoor dat mensen niet vol met hun gezicht in beeld zijn. Er wordt alleen ingezoomd op mensen die een functie in de kerkdienst hebben, zoals de muziekgroep, de lector en natuurlijk de predikant.

Wachtwoord

Voor beide gemeenten geldt dat nadat de kerkdiensten een week voor iedereen toegankelijk online hebben gestaan ze achter een slot verdwijnen en alleen nog te zien zijn voor mensen die een gebruikersnaam en een wachtwoord hebben. De inloggegevens kunnen worden aangevraagd bij de scriba van de kerk. Alleen leden van de kerk krijgen toestemming.

De Nieuwe Kerk en gemeente Utrecht-West gebruiken het platform kerkdienstgemist.nl voor het uitzenden van hun diensten. Mensen die geen computer hebben, kunnen thuis een soort computertje laten installeren, waardoor ze diensten op hun televisie kunnen bekijken. Het aanleggen van een internetbinding is dan wel noodzakelijk.

Hommage aan Gabriel Fauré

Op zondag 9 november om 14.00 uur brengt het Utrechts Kamerkoor onder leiding van Wolfgang Lange in de Sint Willibrordkerk aan de Minrebroederstraat een Hommage aan Gabriel Fauré en tijdgenoten. Hun kerkmuziek was van een aansprekende eenvoud en beïnvloed door sentimenten uit de opera. Het orgel als hét instrument in de kerkmuziek kreeg een concurrent: het harmonium. Centraal staat Fauré's Messe Basse, oorspronkelijk geschreven voor sopraansolo en vrouwenkoor met orgel of harmonium. Het Utrechts Kamerkoor zingt een vierstemmig arrangement voor gemengd koor van de hand van Dick Duijst.

Behalve de Messe Basse van Fauré staan ook zijn Pavane, Madrigal, Cantique de Jean Racine en Tantum ergo op het programma; voorts kerkmuziek van César Franck (Justus ut palma en Dextera Domini), een cantate van Vincent d'Indy (Sainte Marie-Madeleine) en een motet van Daan Manneke (Psaume 121).

Veel werken worden begeleid op orgel, harmonium of piano. Orgel en piano zijn ook te beluisteren in solostukken van Fauré (Une châtelaine en sa tour) en Joseph Jongen (Prière du soir).

Het concert is gratis, bij de uitgang is een collecte.

Kerkcafé in de Bethel

Op zondag 2 november is er weer Kerkcafé in de Bethelkerk. Tussen 14.30 en 16.30 uur worden er spelletjes gedaan zoals klaverjassen en rummikub, terwijl ook breien en haken tot de mogelijkheden behoren. Daarbij een goed gesprek of zomaar wat lekker kletsen, het kan allemaal. Samen met anderen vliegt de tijd voorbij, zo is de ervaring. Op deze middag wordt de film 'Girl with a Pearl Earring' gedraaid. Die gaat over het 17-jarige meisje Griet dat als dienstmeisje werkt bij de bekende kunstschilder Johannes Vermeer. Ondanks een wereld van verschil in afkomst, opvoeding, opleiding en sociale klasse, ontdekt Vermeer dat Griet intuïtief kleur en licht aanvoelt. Hij neemt haar mee in de mysterieuze wereld van zijn schilderijen en raakt meer en meer geïntregeerd door het meisje. Dat leidt tot een schilderij van haar dat de wereldgeschiedenis in zal gaan. Maar tegen welke prijs...?

Op de eerste zondag van december staat het Kerkcafé in het kader van kaarsen beschilderen, dit onder de bezielende leiding van mevrouw Fietje! Schrijf deze datum (7/12) vast in de agenda. Meer informatie over het Kerkcafé geeft desgevraagd Albertine Verweij, telefoon 2468 336, e-mail: albertineverweij@gmail.com.

Christiane Karrer

Tijdens het gemeentefeest van de Lutherse Gemeente Utrecht op 26 oktober werd het nieuwe logo gepresenteerd. Daarop is de zwaan herkenbaar als luthers symbool en tegelijk straalt het logo de sfeer van onze gemeente uit: rustig en tegelijk in beweging, verrassend, modern en met stijl. De zwaan staat volgens de ontwerper, Gerald Vrugink, voor ingetogenheid, kracht, trots, gratie en zuiverheid.

Het oude zegel van onze gemeente dat tot nu toe ons beeldmerk was, zal niet verdwijnen. Het hoort bij de geschiedenis van onze gemeente en is ons dierbaar. Daarom hieronder een toelichting van de ontwerper bij het ontstaan van het nieuwe logo en tevens een afbeelding van het oude zegel met korte uitleg.

Gerald Vrugink: 'Ontwerp een nieuw logo voor de Lutherse Gemeente Utrecht'. Begin dit jaar werd deze opdracht aan mij gegeven. Een mooi project. Wat waren onze overwegingen? Meerdere conceptontwerpen waren in discussie. Zo lag daar de vraag: zou het nieuwe logo van de Lutherse Gemeente Utrecht een variant op het oude zegel worden, de doornenkroon met daarin het palmblad en de olijftak? Of moeten de

Het nieuwe logo van de Lutherse Gemeente Utrecht

Alfa en de Omega - de eerste en de laatste letter van het klassieke Griekse alfabet - erin verwerkt worden? Zij symboliseren Gods oneindigheid en zijn in een raam van de lutherse kerk te zien.

Kruis of roos?

Een eigentijdse, Utrechtse versie van de Lutherroos heeft de nodige discussie teweeg gebracht: willen we een kruis voeren in ons logo? Is het goed om het wereldwijde roossymbool van het lutheranisme te veranderen? Het oorspronkelijke zegel werd door Maarten Luther ontworpen als uitdrukking van zijn theologie en geloof en hij gebruikte het op zijn correspondentie.

Zwaan!

Het vierde conceptontwerp is het geworden: de zwaan! Hét herkenningsteken van de lutheranen in Nederland. De zwaan verwijst naar de theoloog Johannes Hus (Hus betekende in zijn landstaal: gans) die in Praag wegens vermeende ketterij op de brandstapel werd gebracht. Dat was in 1415. Hij zou toen gesproken hebben: "Julie verbranden een gans, maar er zal een zwaan uit de as herrijzen." Een eeuw later werd die uitspraak

Lutherse Gemeente Utrecht

* Het nieuwe beeldmerk van de lutheranen in Utrecht, de gestyleerde zwaan – naast het oude maar niet geheel afgedankte logo met de palm- en de olijftak.

in verband gebracht met Maarten Luther en zo werd de zwaan het herkenningsteken van de lutherse kerk. Voor mij staat de zwaan ook voor ingetogenheid, kracht, trots, gratie en zuiverheid. Tot zo ver de woorden van de Utrechtse ontwerper Vrugink.

Het oude zegel

Het oude zegel van de gemeente komt reeds voor op het prachtige zilveren avondmaalsbekertje uit 1619, dat de kerkenraad in bruikleen heeft afgestaan aan Museum Catharijneconvent. Het zegel stelt voor een doornenkroon met daarin een palm- en een olijftak. De gedachte is dat de boodschap van de lijdende Christus (doornenkroon) overwinning (palmtak) en vrede en heil (olijf-

tak) voor de wereld brengt. Het latijnse randschrift luidt: sigillu(m) eccl(esi)ae august(anae) Ultraject(inae). Dit betekent: zegel van de kerk van de Augsburgse geloofsbelijdenis te Utrecht. De lutherse kerken heetten vroeger vaak 'gemeenten van de Augsburgse belijdenis'. Dit is de belijdenis die in 1530 door de lutherse vorsten en steden werd ingediend op de rijksdag van Augsburg op verzoek van keizer Karel V. De belijdenis is geschreven door Melancthon, de vriend van Luther. Het zegel vinden we ook in een van de glas-in-lood-ramen naast de preekstoel in de lutherse kerk.

(Naar een stukje, geschreven door ds C.Ch.G. Visser in het kerkblad van de lutherse gemeente in oktober 1979).

Dialogavond over vrede maken

Van 7 tot en met 14 november is de week van 'Utrecht in dialoog' met als thema: Daar zit muziek in. De werkgroep Etnische Groeperingen van de Nicolaïkerk en de St. Gertrudiskerk organiseert samen met de Marokkaanse vereniging Tamount daarom een Utrechtse dialogavond, maar wel met een aan de actualiteit aangepast thema: 'Samen vrede maken, zit daar muziek in?'. Het behoeft geen betoog dat er wereldwijd en misschien ook in ons land spanningen groeien rondom een sterker wordende radicale islam.

Natuurlijk gaan we aan de gebruikelijke dialoogtafels geen grote problemen oplossen. Luisteren naar elkaars gedachten en gevoelens zijn bij het werken aan vrede, gewoon ook dichtbij huis hier in Utrecht, altijd een eerste stap in de goede richting of om het op z'n Hollands te zeggen: "Daar zit muziek in". Op 7 november in De Nieuwe Jutter, Amerhof 66, aanvang 20.00 uur, zaal open 19.30 uur; informatie: René Kil: 06-2958 7076.

Monteverdi-koor en Purcell-orkest

In de Josephkerk aan de Draaiweg geven twee Utrechtse muziekensembles op zaterdag 15 november samen een uitvoering. Het Monteverdi Kamerkoor Utrecht en het Purcell Kamerorkest presenteren werken van Buxtehude en Scarlatti. Beide componisten zijn misschien relatief onbekend, maar ze zijn wel van grote betekenis geweest in de muziekgeschiedenis. Johann Sebastian Bach was een groot bewonderaar van Buxtehude en liet zich door hem inspireren. Scarlatti wordt gezien als voorloper van de Weense klassieke componisten Haydn, Mozart en Beethoven. Beide ensembles spelen het aan Buxtehude toegeschreven Magnificat en de feestelijke Sint Cecilia Mis van Alessandro Scarlatti.

De sopranen Valeria Mignaco en Lotte van Roosmalen verlenen hun medewerking, evenals alt Lester Lardenoye, tenor Laurent Nadal en bariton Lukas Zeman. De muzikale leiding is in handen van Wilko Brouwers.

Voor reserveringen en meer informatie: www.monteverdikamerkoor.nl.

Besluiten met stilte in lutherse kerk

Elke twee weken is in de lutherse kerk aan de Hamburgerstraat gelegenheid om de (werk)week af te sluiten met het zoeken van de stilte in de kerk om zo in rust aan de weekwisseling te beginnen. Op 21 (niet op 7) november is er weer gelegenheid tot het in stilte afsluiten van de week. Het begint om half vijf en duurt tot ongeveer kwart voor zes. De volgende gelegenheden zijn op 5 en 19 december. Catrien van Opstal en Conny van Lier zijn de organisatoren. Bijwonen van deze drie weeksluitingen kost bij elkaar tien euro.

(vervolg van voorpagina)

Het beste kan ik het volgens mij met een menselijke liefdesrelatie vergelijken. Vaak spelen daarin de kwaliteiten en prestaties van de partners een grote rol. "Zij is mooi, succesvol, aardig..." "Hij is charmant, zorgt goed, heeft humor..." De erkenning van kwaliteiten geeft een fijn gevoel, er is op zich niets mis mee. Als fundament van een relatie leidt dit echter tot problemen. Wat als ik niet meer mooi ben, niet meer fit, zonder werk, het succes uitblijft, als ik ziek word, wellicht mijn partner niet meer goed kan verzorgen? De twijfel kan veel druk en onzekerheid in een relatie oproepen. Zelfs als alles goed loopt, kan er onzekerheid zijn: is het voldoende wat ik doe? Ben ik goed genoeg om geliefd te worden?

Onze levenservaring leert ons dat een echte liefdesrelatie een ander fundament nodig heeft: de liefde mag ten diepste niet afhankelijk zijn van het oordeel dat je over de ander hebt. Als het goed is, is er een 'bodem' waarop je zeker kunt staan. Je mag erop vertrouwen dat de ander van je houdt om wie je bent, ook al kent hij of zij jouw tekortkomingen.

Prestatiedruk

Luther heeft zijn leven als monnik bijzonder intens gewijd aan de vraag hoe zijn relatie met God ervoor staat. Een vraag die uiteraard voor iedere christen van belang is. Luther was net als de mensen van zijn tijd aanvankelijk ervan overtuigd dat zijn 'prestaties' – goede

* Maarten Luther, volgens de kunstenaar Lucas Cranach der Ältere (1472-1553).

werken, geloofsovertuiging, boetedoening enzovoort – voor zijn relatie met God noodzakelijk zijn. Dit gaf een enorme 'prestatiedruk'. Want kun je als mens ooit goed genoeg zijn om het oordeel van God in stand te kunnen houden? Een heel diepgaande onzekerheid maakte hem wanhopig. In je relatie met God gaat het niet over één relatie waarnaast er nog andere zijn, maar over wie je als mens met heel je leven en heel je persoon bent. Je waarde, je zelfbewustzijn. Ben je waardevol en aanvaard zoals je bent, ondanks al je tekortkomingen? Als je daar onzeker over bent, dan ontbreekt het fundament waarop je kunt leven.

Vertrouwen

Luther vond de bevrijding uit zijn wanhoop in een diepgaand veranderd perspectief in 'rechtvaardiging', dus in hoe de relatie tussen mens en God hersteld wordt. 'Uit geloof' was voor hem het toverwoord. Geloof staat daarbij voor vertrouwen in God. Geloven gaat hier dus niet over inhouden die

waar moeten zijn. Geloven betekent dat je vertrouwt op de belofte die God je toezegt. Zoals in een liefdesrelatie. Als je partner zegt 'ik hou van jou' dan kan hij of zij dat niet bewijzen. Het is een belofte die voor jou precies dan waar wordt, als je erop vertrouwt, 'erin gelooft'. Vertrouw je er niet op, zouden alle 'liefdesbewijzen' nutteloos zijn. De waarheid en de zekerheid liggen in het proces zelf: de toegeproven belofte en het vertrouwen daarop.

Toen Luther dit beseftte, vielen alle dingen op hun plek. God doet een fundamentele belofte. Hij herstelt zijn relatie met mensen, met een ieder persoonlijk. Dit is wat Luther 'het Evangelie van Jezus Christus' of ook het 'Woord van God' noemt. Het is een soort liefdesverklaring, die uiteraard niet afhankelijk is van menselijk gedrag. Deze wordt waar op het moment dat Luther – dat een christen – erop vertrouwt, erin gelooft. Meer is niet nodig, geen prestaties, geen kwaliteiten. De onzekerheid was voorbij. Luther had het fundament gevonden waarop hij – een christen – kon leven: aanvaard, oneindig waardevol en geliefd. 'Genade' in Bijbelse taal. Uiteraard verdwijnen de menselijke tekortkomingen niet, maar zij kunnen niet vernietigen wat God heeft hersteld.

Vrijheid

Dit inzicht was één grote vreugde en bevrijding. Bevrijd van alle afhankelijkheid van je eigen prestaties en kwaliteiten. Geen onze-

kerheid en geen druk meer om 'goed genoeg' te zijn. Bevrijd van de afhankelijkheid van anderen die over jou oordelen. Priesters en kerk kunnen volgens Luther niet tussen God en een mens staan, laat staan over hun relatie oordelen. Dit ontketende een revolutie in de kijk op de kerk! Haar macht werd haar ontnomen. Iedereen was volgens Luther 'priester', dat wil zeggen staat zelf in relatie met God en heeft de opdracht het Evangelie – Gods belofte – aan anderen door te geven.

De bevrijding leidt tot vrijheid: vrij voor anderen. Je hoeft niet meer bezig te zijn om jezelf te bewijzen, noch voor God noch voor mensen. Goede werken, je kwaliteiten en prestaties mag je met vreugde en trots inzetten ten goede van het leven van degenen voor wie je verantwoording draagt.

Bewijzen...

Zullen leerlingen van vandaag de dag het kunnen begrijpen? Ik ben benieuwd naar het gesprek met de docent! Mij valt zowel als predikant als ook privé op hoe vaak mensen het gevoel hebben dat ze hun waarde moeten bewijzen op een geheel seculiere manier. Zij het door succes, zij het door erbij te horen of cool te zijn, zij het door jong en energiek te zijn... De 'negatieve' kanten moeten vaak verstopt worden. Het is zelden 'genoeg'. Er wordt veel geld verdiend met producten die beloven ons mooier, jonger of fitter te maken. Wij hebben als mensen kennelijk geen God nodig voor de dwang om te presteren en onze kwaliteit en waarde te 'bewijzen'. Met alle druk en wanhoop die er maar al te vaak bij hoort. Wie of wat kan ons bevrijden? Een boeiende vraag bij Hervormingsdag!

Jaap Boeschoten

November is de maand waarin de kerk zijn doden gedenkt. Allerzielen in de katholieke kerk en laatste zondag van het kerkelijk jaar in de protestantse traditie zorgen ervoor dat we in deze maand terugkijken en degenen herinneren die ons voorgingen. Met dankbaarheid en soms met een gevoel van gemis herdenken is het verbindende thema van de Choral Evensong op 23 november.

Het is dit jaar ook honderd jaar geleden dat de 'De Grote oorlog' begon, die naar later bleek de Eerste Wereldoorlog was. De anthem voor deze zondag is 'How they so softly rest' van Healey Willan.

Healey Willan (1880-1968) had een levenslange liefdesverhouding met de menselijke stem. Hij is geboren in Londen en later werd hij organist in diverse kerken. Hij verhuisde echter in 1913 naar Toronto, Canada, waar hij organist en koordirigent werd van de St. Paul's Church en later ook verbonden was aan de lutherse St Mary Church. Zijn 'How they so softly rest' voor achtstemmig a capella koor is geschreven voor het Toronto Methodist Choir (Canada) om koorleden te gedenken die gestorven waren in 1917 in Noord-Frankrijk. Er spreekt

Omzien en vooruitkijken met Willan en Duruflé

* Healey Willan.

een groot gevoel van verdriet en troost uit. Zijn compositiestijl komt erg overeen met wat hij in Engeland al kende en het werk ademt de sfeer van een Engelse kathedraal, maar aan het einde klinkt er een nieuwe invloed door van Russische koormuziek met zijn massale brede harmonieblokken. In het kader van herdenking honderd jaar Eerste Wereldoorlog wordt het werk de laatste tijd weer wat vaker uitgevoerd en zo ook in deze Evensong.

Duruflé

Een heel andere sfeer ademen de werken van de Franse orga-

* Maurice Duruflé.

nist en componist Maurice Duruflé (1902-1986). Zijn oeuvre is betrekkelijk klein en dat komt omdat hij niet snel tevreden was en lang aan zijn composities bleef schaven in plaats van steeds nieuwe werken te schrijven. Van hem klinken in deze evensong twee delen uit zijn Requiem mis, Kyrie en Agnus Dei.

De gregoriaanse gezangen die hij veel had gezongen in de jaren op de koorschool in Rouen waren een belangrijke inspiratiebron voor zijn muziek. Beide genoemde koorstukken zijn dan ook helemaal op de melodie van de gregoriaanse dodenmis geba-

seerd, net zoals het koorgebed Ubi caritas de oorspronkelijke gregoriaanse melodie helemaal volgt. Maar door Duruflé worden ze van bijzondere akkoorden voorzien waardoor de oorspronkelijke eenstemmigheid een veel moderner karakter krijgt. Zijn allerlaatste compositie, het Notre Père uit 1976 zal klinken bij de gebeden.

Helemaal in stijl zingt de Schola Davidica het Nunc dimittis in het gregoriaans en is het intochtlied een moderne bewerking van Ubi caritas van Henk in't Veld.

Zo is de sfeer in deze Evensong gekleurd door een dankbaar terugkijken naar onze voorgangers, een optimistische omgang met de dood en een hoopvol vooruitzien naar de toekomst. Samen sluiten we de Evensong af met het gezongen gebed 'Abide with me'. Kom ook en onderga op zondag 23 november om 17.00 uur de warme en verstilte klanken van o.a. Duruflé en Willan.

Het koor staat onder leiding van Lisette Bernt, het orgel wordt gespeeld door Jan Hage.

De toegang is gratis en bij de uitgang is er een collecte. De deuren gaan open om 16.30 uur.

Irene Stok
ouderenwerker DMO

I oktober is de dag van de ouderen. In Utrecht organiseren de samenwerkende ouderenbonden al twaalf jaar op of rond die dag een ouderenbeurs. Op 1 oktober waren de ouderenwerkers van het Diaconaal Missionair Orgaan (DMO) voor de tweede keer aanwezig met een stand op de beurs in verpleeghuis Albert van Koningsbrugge. Dit jaar met nieuw materiaal dankzij een gift van het Ad Voogd Fonds.

Duidelijk herkenbaar was het ouderenwerk van het DMO door twee grote banners. Iedereen wist meteen dat het om een stand van de kerk ging en dat leverde vaak concrete vragen op: wat doet de kerk voor mensen die meer contacten willen hebben? Als antwoord kregen de mensen - na een gesprekje - een blad mee vol activiteiten zoals gespreksgroepen, lezingen, sozen en maaltijden, georganiseerd vanuit de kerk.

Kaartenserie

De banners zijn, net als een serie kaarten, aangeschaft dankzij een gift van het Ad Voogd Fonds. De serie kaarten bestaat uit acht kaarten met een tekst en een foto. De teksten komen uit de Bijbel: "Wanneer een mens lang leeft, laat hij dan van elke dag genieten" (Prediker). Maar ook: "Laat je door de wind maar huiswaarts waaien" (Hermann Hesse). De teksten staan afgedrukt op een foto die past bij de tekst.

Prijsvraag

De bezoekers van de beurs werden uitgenodigd een kaart te kiezen met een tekst die hen aansprak. Wie wilde mocht dat motiveren, opschrijven en kans maken op een prijs. De teksten gaven aanleiding tot gesprekken met de bezoekers. Zo vertelde iemand over de tekst van Herman Hesse: "Dat is waar, vorige week hebben

we iemand begraven en dan denk je 'je bent een soort zucht in de wind en weg ben je'." Uit alle inzendingen is deze motivatie van mevrouw Rita Dihal gekozen. Zij heeft de serie van acht kaarten gekregen plus een cadeaubon. Alle andere inzenders hebben het setje van acht kaarten ontvangen.

Bezoekvrijwilligers

Mensen die bezoekwerk doen namens de kerk kunnen een setje kaartje ontvangen om zo met mensen in gesprek te raken. De kaarten zijn ook te gebruiken om achter te laten bij mensen die niet thuis waren op het moment dat de bezoeker aan de deur stond. Wie kaarten wil hebben kan contact opnemen met Irene Stok, telefoon 2737 540 of e-mail: i.stok@protestant-utrecht.nl.

* Stand van het DMO op de ouderenbeurs in Utrecht. In het midden staat ouderenwerker Arjen de Groot, rechts zijn collega Joost de Bruijn (foto Irene Stok).

OUDERENWERK DMO PRESENTEERT ZICH OP BEURS

'Laat je door de wind maar huiswaarts waaien'

* De 'winnende' kaart met het veertje (foto Beeldbank).

Geestdrift Festival gaat los in Janskerk

Harry Veenstra

"Vol trots laten wij weten dat op de komende editie van het Geestdrift Festival de lerse theoloog, filosoof, auteur, theatermaker en prominent denker binnen de Death Of God Theology, Peter Rollins op 8 november acte de présence zal geven." Aldus ronkt de website van het Geestdriftfestival. Een naam die mij in ieder geval helemaal niets zei. En dat God dood is, is amper actueel te noemen. Dus wat maakt deze man een prominent denker?

Lang leve Google! Op het web stuit ik al snel op het 7keer7-project, Roadtrip naar een nieuw soort christendom. In dit project wordt door een divers gezelschap onderzocht hoe het christendom toekomst kan hebben. Een van de bijdragen komt van Peter Rollins. Het allereerste wat hij zegt is dat de kerk in zijn huidige vorm niet

deugt. Het gaat alleen maar om wat je gelooft in plaats van hoe je het leven leeft. Er is geen ruimte voor onzekerheid en onwetendheid. De emoties worden weggestopt, maar juist daar moet in de kerk ruimte voor zijn. Er moet ruimte zijn voor gebrokenheid, verdriet, vreugde, twijfel. Rollins: "Geloven is zo moeilijk niet. Maar je eigen zekerheden onderzoeken en in twijfel trekken. Dat is bijna niet te doen". Maar door al dit bespreekbaar te maken, wordt het lichter.

Inspirerend

Vind ik zijn inzichten niet meteen wereldschokkend, ik vind het wel heel inspirerend klinken. Hij is recht voor zijn raap en confronterend. Zoals in zijn parabels, waar hij de vraag stelt: "Als christelijk geloof illegaal zou zijn, zou er dan genoeg bewijs zijn om jou te veroordelen?" En een kapot gelezen bijbel telt hier niet als bewijs, noch de wekelijkse kerkgang.

Het Geestdrift Festival zet op 8 november een programma neer

vol lezingen, discussies, workshops, theater en muziek met als doel: jezelf weer ontdekken als bron van traditie. Behalve van de gastspreker Peter Rollins kun je genieten van de poëtische troostmuziek van broeder Dieleman, een Zeeuwse singer-songwriter en Bart van der Lee, singer-songwriter uit Utrecht. De dag wordt

afgesloten met een Agnus Dei-mis in samenwerking met Laurens de Man.

Meer informatie en kaartverkoop: www.geestdriftfestival.nl, www.facebook.com/geestdriftfestival, www.peterrollins.net, www.broederdieleman.com en/of www.bartvanderlee.com.

'Je kent de regels...'

Peter Rollins: "Mijn vriend schreef een parabel toen hij de kerk verliet. Hij schreef: 'Ik droomde dat ik stierf en ik naar de hemel ging. Petrus was er, hij stond aan de hemelpoort om mij te verwelkomen. 'Geweldig je te zien,' zei hij. Net toen ik de hemel in wilde stappen, viel het me op dat sommige van mijn vrienden buiten de hemel waren: atheïsten, boeddhisten, van alles. Ik vroeg: 'Petrus, hoe zit het dan met mijn vrienden?' waarop Petrus antwoordde: 'Nou ja, je kent de regels...' Toen dacht ik aan mijn referentiepunt: Jezus de buitenstaander, de dronkaard, de bastaard, de vriend van zondaren, degene die altijd bleef bij de verdrukten. Toen zei ik: 'Weet je wat, ik blijf hier buiten wel. Ik blijf bij hen.' De parabel eindigt met Petrus die lacht en zegt: 'Eindelijk. Eindelijk begrijp je het.' God hield zo van de wereld dat hij de hemel verliet."

VREUGDE EN HOOP CENTRAAL IN ARMEENSE KERK

Bedehuis voor alle volken

Kennismaken met migrantenkerken (3)

Dit is het derde artikel in de reeks over migrantenkerken in Utrecht voor Kerk in de Stad. Na ds Tineke Zijlstra en ds Gerard van 't Spijker is nu Arnold Rietveld, koorlid van de Anglicaanse gemeente te Utrecht en mederedacteur van deze reeks, aan de beurt om nader kennis te maken met één van de jongste migrantenkerken in Utrecht. Ditmaal staat de ontmoeting met de Armeense kerk en het betrokken kerklid en administrator van de kerk Broeder Rafael Arustamyan centraal.

Arnold Rietveld

De thuisbasis van deze Armeense kerk is gelegen aan de Cremerstraat 253 in het gebouw van Mission Charismatic International, de vroegere Joy Revival. Argeloze voetgangers en fietsers zullen het gebouw passeren zonder op te merken of dit gebouw een school, een buurtcentrum of een kerk is. Dit multifunctionele gebouw is een geschikte locatie voor het zendingswerk van de Armeense kerk in Utrecht.

Broeder Rafael omschrijft zijn gemeente in dit gebouw dan ook als volgt: "Een christelijk onderwijscentrum waar gelovigen fundamentele Bijbel kennis krijgen die in ons leven een bijdrage leveren aan christelijke ontwikkeling en versterking." Dit onderwijscentrum zal volgens Broeder Rafael de leden onderwijzen tot voorgangers, verzorgers, zendingen en evangelisten. Het kerkgebouw is ook de locatie waar evangelische evenementen en seminars voor de gezinnen en voor de jeugd georganiseerd worden.

Huis van God

De naam van deze Armeense gemeente is 'Huis van God'. In Jesaja 56:7 staat 'mijn huis zal een bedehuis zijn voor alle volken'. Het 'Huis van God' presenteert zich dan ook als een internationaal bedehuis, waar hoofdzakelijk Armeens maar ook Engels gesproken kan worden. Rafael vertelt dat het doel van de gemeente is het "stichten van een gezonde christelijke gemeenschap die mensen leren kennen en Jezus Christus in hun leven aanvaarden als hun Heer en Redder, een plaats waar vloeken breken, vermoeiden en onder last gebukten komen en voor hun ziel rust vinden, zwakken weer kracht krijgen en afvalligen weer zullen opstaan, zieken genezen worden en in eenheid God de Vader prijzen".

* Kerkdienst van de Armeniërs.

Zeven jaar

Het 'Huis van God' bestaat sinds 2007 en viert op 8 en 9 november zijn zevenjarig bestaan. De wortels van deze jonge gemeente liggen gedeeltelijk in de Pinkstergemeente van Armeniërs in Almelo, de Banier. De mentor van deze gemeente in Utrecht is de Almelse voorganger Henk Kaarsen, die met emeritaat is en vanuit de Vrije Evangelische Gemeente als zending werkzaam is geweest in Indonesië. Gezien deze wortels is het niet helemaal verwonderlijk dat de gemeente in dit gebouw een sterke evangelische bevoegdheid uitstraalt.

Vreugde en hoop

Ik tref veel vreugde aan in deze gemeente. Tijdens de zondagsviering speelt de Gospelband aanstekelijk goed en begeleidt de toetsenist de preken en schriftlezingen routineus met zijn synthesizer. De dienst wordt verlevendigd door deze muzikale begeleiding, geofende zangstemmen, Armeense gezangen, goede belichting, geluidsinstallatie en vlotte PowerPoint presentaties. Het is een feest voor ogen en oren. Ik vraag aan Broeder Rafael waarover hij zich het meest veheugt heeft in zijn gemeente. Rafael staat daar vol overtuiging in: "Bekering en verlossing betekenen voor ons

* Voorganger Henk Kaarsen is mentor van de Armeense kerk in Utrecht.

grote vreugde. Ook aanbidding en lofzang maken ons gelukkig. Wij zijn dankbaar voor deze mooie geestelijke familie, en voor het feit dat we ook in het buitenland de Heer mogen dienen". Geen enkele kerk is zonder zorgen. Ik vraag wat specifiek de zorgen voor de Armeense gemeente in Utrecht zijn. De Armeense gemeente wil het liefst een eigen

* Gebouw van de Armeense kerk aan de Cremerstraat in Utrecht (foto Arnold Rietveld).

kerkgebouw van waaruit zij haar zendingswerk kan voortzetten en Rafael hoopt dat de gemeente de benodigde financiën hiervoor rond krijgt. In een eigen kerkgebouw kan de Armeense gemeente bijvoorbeeld Bijbelstudies en repetities voor de gospelband organiseren. In de voorbeden bidt deze gemeente niet alleen voor dit kerkgebouw en opwekking en bekering van mensen in de gemeente, maar ook specifiek voor de kinderen die op een gegeven moment naar voren komen om deze te ontvangen.

Eenheid

Op mijn vraag wat het meest inspirerend is in zijn gemeente antwoordt broeder Rafael in eerste instantie 'eenheid' alsof dat een volstrekt vanzelfsprekende zaak is. Hij beschrijft die eenheid als een van de sterkste kanten van deze gemeente. Die eenheid spreekt ook uit de gezamenlijke picknicks, reizen en feestelijke vieringen die de leden van deze gemeente maken of houden. Broeder Rafael beschouwt gastvrijheid en liefde voor iedereen als de sterke kanten van deze gemeente en zegt desgevraagd dat andere kerken van deze eigenschappen zouden kunnen leren. "Dan voel jij je deel van deze familie," licht Broeder Rafael toe.

Gastvrij

Als bezoeker aan de zondagsdienst kan ik dit alleen maar bevestigen. De gastvrijheid en het warme welkom, dat mij ten deel valt, beschouwt Rafael als de normaalste zaak van de wereld. Eerder spreekt Rafael nog over 'onze drijfkracht'. En dat er maar één drijfkracht is namelijk Gods

* Muziek is een belangrijk onderdeel van een viering (foto's Jan Ligthart).

eeuwige liefde, "die niet wil dat er ook maar één verloren gaat, maar dat iedereen terugkeert van kwade wegen en leeft in de liefde van God de Vader, met wijsheid en kracht."

Wat kan deze bevlogen gemeente van andere kerken leren? Broeder Rafael zegt daarop dat hij van de andere kerken vooral een "strategie leert die past bij Nederland." De centrale vraag daarbij is: hoe moet je evangeliseren in Nederland? Dat is dan weer anders dan in Armenië. Ik meen dat de Armeense gemeente – ondanks de verschillen – aardig in die strategie geslaagd is. Voor mij als bezoeker wordt alles simultaan vertaald en ik kan als niet-Armeniër alles volgen. Die welkomstgerichte 'strategie' sluit nauw aan bij Rafaels wensen voor het komende jaar. Hij zegt dat het altijd het doel van de Armeense gemeente in Utrecht is, het Nederlandse volk te dienen.

Diaspora van Armeniërs

Volgens schattingen telt de Armeense gemeente in Utrecht ongeveer 130 leden. Van de 130 leden zijn er in de diaspora van Armeniërs in Nederland verscheidene asielzoekers die vanuit diverse asielzoekerscentra naar het Huis van God in Utrecht komen om deel te nemen aan de zondagsdiensten. Broeder Rafael hoopt dat zijn gemeente komend jaar zal gaan verdubbelen.

Ik ben als bezoeker erg onder de indruk van de overtuiging en bevoegdheid van deze gemeente en wens mijn broeders en zusters van deze gemeente daarbij het allerbeste toe.

Landelijk Missionair Festival 'Mission Air'

Christiaan Verwijs

Op 8 november is het protestants landelijk dienstencentrum in Utrecht het toneel van een festival over kerkzijn anno nu. Het Landelijk Missionair Festival is voor iedereen die ergens heen wil met de kerk, en op zoek is naar vormen en manieren van missionairzijn.

Het Landelijk Missionair Festival wordt georganiseerd door de Protestantse Kerk en het team achter Kerk2013. Onder het motto 'Missionair. Iedereen aan boord?' wil het festival mensen uit de breedte van de kerk mee op reis nemen naar nieuwe plaatsen en mogelijkheden. Het festival is voor iedereen die actief is binnen de kerk en zoekt naar de rol van de kerk in een sterk digitaliserende en individualiserende wereld.

De ideale reis

Het festival biedt volop speelse en interactieve workshops: van pastoraat op internet en de basics van pionieren tot wandelen als missionaire activiteit en de strategische inzet van social me-

dia. Vanuit verschillende thema's kunt u op de dag zelf uw ideale reis uitstippelen en langs de bestemmingen gaan die u het meest inspireren, prikkelen of motiveren. Bovendien valt overal iets te beleven: muziek, lekker eten, straattheater, noem maar op. Het festival vertrekt met de twee 'captains' Rikko Voorberg en Piet de Jong. Onder leiding van Vincenzo La Porta vliegen we langs allerlei missionaire mogelijkheden: op het land, in de lucht en overal daar tussenin.

Inchecken

Daarna is er de mogelijkheid om in te checken waar u maar wilt. Wat dacht u bijvoorbeeld van een workshop 'stopmotion' filmen met Laurens Verwijs? Oefenen met het geloofsgesprek kan in twee workshops van Jurjen de Groot (IZB). Peter Jobsen (Motivation) zal dieper ingaan op de mentality milieus in de Nederlandse samenleving. Wat betekent dat voor de kerk? Hoe kan de kerk aansluiting vinden bij mensen van nu? Ook ds Karin ten Broeke (preses van de synode) en ds Arjan Plaisier (scriba) zijn aanwezig. U kunt hen persoonlijk ontmoeten en hun vragen stellen of een boodschap meegeven. En dat is

nog niet alles. Cultuurtheoloog Frank Bosman en Eric van den Berg, ondernemer op het snijvlak van internet en religie, komen aan boord. Pieter van Winden helpt kerkbesturen bij het formuleren van een visie op missionair werk. Of bezoek Roald Schaap en doe mee met zijn initiatief 'Kerk Binnenste Buiten'. En dan zijn er nog de 40 andere workshops waar u heen kunt, door o.a. Daniël de Wolf, ds Margrietha Reinders, ds Jantine Veenhof, ds Rob Visser, Harry Knipschild, Mirjam Oosterhoff, Burret Olde, Sergio Felter, Luc Tanja, ds Rebecca Onderstal, ds Janneke Nijboer, ds Ad van

Nieuwpoort en nog veel meer inspirerende mensen.

Now boarding

Het Landelijk Missionair Festival vindt plaats op 8 november in het protestants landelijk dienstencentrum, Joseph Haydnlaan 2a, 3533 AE Utrecht. Meer informatie over workshops, tijden en het bestellen van tickets vindt u op www.landelijkmissionairfestival.nl. Tickets kosten € 35, per persoon.

Auteur is medeorganisator en lid van de wijkgemeente Utrecht-West.

Voorlichtingsavond over pleegzorg

Jeugdzorgaanbieder Youké gaat met de campagne 'Kies pleegzorg, kies voor mij' op zoek naar nieuwe pleeggezinnen. Op 5 november en 17 december vindt een informatieavond plaats voor belangstellenden in Utrecht die een vorm van pleegzorg overwegen. Want iedereen met een ruim hart en een stabiel leven kan pleegouder worden: alleenstaand, jong of wat ouder, ervaren opvoeder of kinderloos.... Youké zoekt zoveel mogelijk verschillende pleeggezinnen om de beste match te kunnen vinden voor een kind. Pleegzorg is mogelijk voor in het weekeinde, bij crisis of voor langere tijd. De informatieavond vindt plaats op het adres Koppestokstraat 38. Men kan zich aanmelden bij Ellen van Ravenswaaij, eravenswaaij@youkejeugd.nl, telefoon 035-6240 541.

Werkdag over 'superkerk'

Op 7 november is in gebouw De Brink in de dorpskern van Bennekom een werkdag, op touw gezet door de stichting Oikos. Centraal staat daar de vraag: ligt de inspiratie voor de kerken niet vooral op straat? Tijdens de werkdag 'samenleven in de superkerk' wordt deze vraag besproken aan de hand van een aantal initiatieven: Zingeving Zuidas, de Vluchtkerk, kerkelijke inzet voor duurzaamheid, pastoraat in de zorg en dergelijke. Verder wordt besproken of dit de eerste functie van de kerk is: mensen op adem laten komen, zodat ze zich met nieuwe energie en frisse moed weer verder voor de goede zaak kunnen inzetten.

Gastsprekers op de 'superkerk'-werkdag zijn: Christa Anbeek, Erik Borgman, Agnès Gilles, Arjan Plaisier en Nico van Splunter. De werkdag is bedoeld voor predikanten, pastores, pastoraal werkers, kerkelijk werkers en andere geïnteresseerden. Het begint om 10.00 uur.

Protestantse mystici

Op donderdagavond 13 november is in de doopsgezinde kerk aan de Oudegracht een lezing over protestantse mystici, in te leiden door ds Christien Schlette. Mystici als Miskotte, Henriëtte Roland Holst en Maria de Groot komen uitgebreid aan de orde, als ook enkele minder bekende denkers binnen de protestantse traditie. De avond zal bestaan uit een korte inleiding over de historische achtergronden van deze mensen en hun plaats binnen de mystiek. Daarna worden enkele teksten van deze mensen gelezen, waarbij het vooral gaat om de eigen beleving van de aanwezigen. Vanaf 19.45 uur is er inloop met koffie; van 20.00 tot 22.15 uur gaan we aan de slag. De mystici-avond is een initiatief van de Buurkerken Utrecht-Centrum (Baptistenkerk Silo, doopsgezinde kerk, lutherse kerk, Nikolakommuniteit, Oud-Katholieke Kerk, remonstrantse kerk, Vrij-Katholieke Kerk en Waalse kerk). Meer informatie bij ds Anneke van der Zijpp, telefoon 0172-851 707.

VERHUIZING BUREAU PGU ACHTER DE RUG

Alternatieve zonwering...

Agnes Stekelenburg

De verhuizing van het kerkelijk bureau van de Eykmanlaan naar het Johannescentrum is achter de rug en inmiddels werken we met plezier in het nieuwe onderkomen. Een zonnige herfst laat zien dat er nog wat puntjes op de i moeten worden gezet om de leefbaarheid van het Bureau PGU te optimaliseren.

Zonwering ontbreekt. Dit probleem is op dit moment soepel opgelost door alternatieve zonwering: archiefdozen. Niet echt handig als je iets moet opruimen in net de onderste doos;

* Alternatieve zonwering... (foto Agnes Stekelenburg).

* Agnes Stekelenburg (links) en Elly Bakker van de Kerk in de Stad-redactie tussen de verhuisdozen (foto Peter van der Ros).

* De stem achter het telefoonnummer 2737 540 van het Bureau PGU: Karin Oostenbruggen (foto Peter van der Ros).

dat overkwam mij gisteren. Ook andere hulpmiddelen zijn op het raam geplakt of tegen het raam gezet: stukgescheurde verhuisdozen, en een schaap met lammetjes...

Openingsconcert serie Franse barokmuziek

Op zaterdagmiddag 1 november om 15.30 uur vindt in de Domkerk het openingsconcert plaats van een reeks van acht concerten, gewijd aan Franse kerkmuziek uit de zeventiende en achttiende eeuw. In deze serie zullen zowel Petit- als Grands Motets met hun vocale en instrumentale bezettingen, kamermuziek, clavecimbelmuziek en een complete orgelmis tot klinken worden gebracht.

Het openingsconcert valt in het weekeinde van Allerheiligen en Allerzielen, reden waarom op deze dag is gekozen voor een uitvoering van de ontroerende Messe des Morts uit 1705 van Jean Gilles (1668-1705). Koor, solisten en Barokorkest van de Domcantorij staan onder leiding van Remco de Graas. Medewerking verlenen de vocale solisten: Tanja Obalski, sopraan; Andrew Halllock, alt; Hans van Dijk, tenor en Robert Brouwer, bas.

Op zaterdagmiddag 8 november voert Domorganist Jan Hage, samen met leden van de Domcantorij de Messes des Paroisses uit, van François Couperin (1668-1733).

Op 15 november staat de Zaterdagmiddagmuziek in de Domkerk in het teken van motetten. Tanja Obalski, sopraan; Sascha Mommertz, traverso en Constance Allanic, viola da gamba brengen samen met Jan Hage op het orgel motetten van André Campra (1660-1744) ten gehore.

Op 22 november zijn in de Domkerk opnieuw motetten te horen, en wel de Grands Motets van Jean Gilles (1668-1705), Jean-Philippe Rameau (1683-1764) en van Marc-Antoine Charpentier (1643-1704). Koor, solisten en Barokorkest van de Domcantorij onder leiding van Remco de Graas staan garant voor deze vertolkingen.

Elke zaterdag begint het concert om half vier. Toegang is gratis, maar er wordt een bijdrage van minimaal vijf euro per bezoeker verwacht teneinde de kosten te dekken.

Bachcantate in Geertekerk

Op zondag 2 november wordt in de Geertekerk om 19.30 uur de Bachcantate 'Ach! ich sehe, itzt, da ich zur Hochzeit gehe' (solistencantate BWV 162) uitgevoerd. Solisten zijn: Kitty de Geus (sopraan), Gerben van der Werff (altus), Joost van der Linden (tenor), Bram Trouwborst (bas). Als extra werk staat het motet 'Der Gerechte kömmt um' van J.S. Bach/Johann Kuhnau op het programma. Koor en orkest staan onder leiding van Roel Vogel. De inleiding wordt verzorgd door Wim Faas.

De toegang is gratis, na afloop is er een collecte. Meer over meedoen aan of bijwonen van Bach-cantatediensten staat op de website www.bachcantates-utrecht.nl.

Cantatedienst bij het 25-jarig jubileum van de Marcuscantorij

Anne-Marie Rutgers

In de Marcuskerk geeft de jubilerende Marcuscantorij zondag 2 november tijdens de ochtendviering een uitvoering. Van Bach wordt de cantate 'Wachet auf, ruft uns die Stimme' (BWV 140) ten gehore gebracht. Voorganger is ds Hans Koops, organist is Dorien Schouten. Verder verlenen hun medewerking: Linde Schinkels - sopraan, Aat Schutte - tenor en Jonathon Adams - bas, als ook the Utrecht Company of Music. Karel Demoet heeft de muzikale leiding van het geheel.

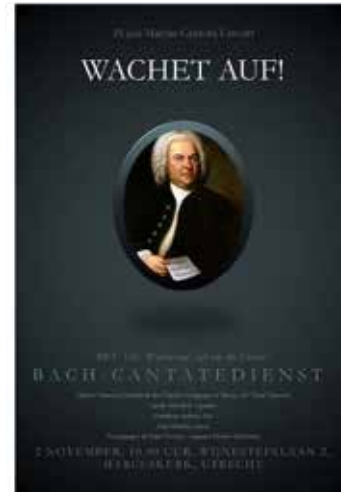
Het stuk dat de 25-jarige Marcuscantorij ter gelegenheid van haar zilveren jubileum zingt, werd voor het eerst uitgevoerd in 1731 in de Thomaskerk van Leipzig. De basis

voor dit stuk is het gelijknamige lied van Philipp Nicolai (1556-1608), waarvan alle drie de strofen op de oorspronkelijke (ook door Nicolai gecomponeerde) melodie door Bach gebruikt worden: als openings- en slotkoor en in het beroemde vierde deel. Beroemd geworden omdat Bach van dit deel later een orgelbewerking maakte die tot op de dag van vandaag erg geliefd is.

Context

De teksten van de overige delen (twee recitatieven en twee aria's) plaatsen de koraaldelen in een verhalende context. Het onderwerp is de gelijkenis van de wijze en de dwaze maagden uit het evangelie voor deze zondag: Mattheus 25, 1-13.

In het openingskoraal worden de maagden wakker geroepen en dat wordt nog wat persoonlijker gedaan in het navolgende recitatief van de tenor. Daarop volgt een

duet (aria) tussen sopraan en bas, waarin de sopraan verzucht: wanneer komt hij nu? En de bas bezweert: ik kom echt! De sopraan vertegenwoordigt de maagden en dus de christenheid die wacht op Jezus' wederkomst, de bas is de bruidegom en dus Jezus zelf. Toen

Bach het stuk schreef wachtte de mensheid al 1700 jaar, wellicht dat daarom dit deel uitvoerig is en lang duurt. Daarna volgt het beroemde tweede vers uit het koraal, waarin de feestvreugde al doorklinkt. Gevolgd door opnieuw een recitatief, nu door de bas. Jezus zelf is aan het woord en dus wordt het recitatief begeleid door de violen (zoals in de passionen). Hij stelt de luisteraars gerust: Hij zal komen en ons troosten. Daarop volgt de tweede aria, opnieuw een duet tussen sopraan en bas. Nu zijn ze allebei vrolijk en gelukkig: Christus en zijn kerk dansen en zingen het uit in dit liefdesduet. De cantate wordt afgesloten met het slotvers van het koraal, waarin het hemelse Jeruzalem opengaat en wij prijzen en zingen met de engelen.

'Wachet auf' is een van de meest geliefde cantates van Bach en voor onze jarige cantorij een kadootje om te mogen uitvoeren!

Steven Slappendel

Van vrijdag 28 tot en met zondag 30 november is in de Nicolaïkerk 'Oude Muziek in de Klaas', een festival van NicolaïConcerten. De programmeurs van de Stichting Culturele Evenementen Nicolaïkerk, Berry van Berkum en Ko Zwanenburg hebben een boeiend programma gemaakt. Het thema is: 'England and Holland in Love'.

We starten met jong talent van het Sweelinck Conservatorium Amsterdam. Het ensemble Nieuw-Holland Barok bestaande uit David Rabinovici en Isidro Albarreal Delgado, viool, Tatjana Zimre, hobo, Raquel Martorell Dorta, traverso, Michael Tweed-Kent, cello, en Mario Sarrechis, harpsichord, verzorgt op vrijdagavond vanaf 20.15 uur een programma met composities van onder anderen Purcell, Geminiani en Händel.

Met Purcell gaan we verder op zaterdagavond om 20.15 uur in een 'Purcell Gala II: William & Mary'. Hierin klinken hoogtepunten van Purcell's muziek uit de tijd van 'William en Mary' met vertelling uitgevoerd door de Barokopera Amsterdam onder leiding van Frederique Chauvet.

Purcell centraal in Oude Muziek in de Klaas

* Opname van het eerste Purcell-Gala in de Nicolaïkerk (foto Steven Slappendel).

Jong

In het eerste Purcell Gala lag de nadruk op de 'jonge' Purcell. Het publiek werd toen meegenomen door het Londen van de zeventiende eeuw, van de kapel naar het theater via de kroeg en het internaat waar Dido werd gespeeld. Nu laat Barokopera het publiek kennismaken met de

'rijpe' Purcell, enerzijds de zeer gewaardeerde hofmusicus van de Nederlander Willem III en diens vrouw Mary, anderzijds de bevlogen theaterman. In 1689 trouwde Willem de Stadhouders van Nederland met Mary of England en werd daarmee Koning van Engeland. In dat jaar werd Purcell dertig. Zijn eigenzinnige muziek, met

zijn schitterende en verrassende harmonische wentelingen, wordt steeds vaker briljant en virtuoos. Tot zijn dood in 1696 was Purcell zeer gewaardeerd bij het koninklijk paar en componeerde voor hen veel schitterende muziek. Hij schreef naast kerkmuziek voor de evenementen van het openbare leven en van de politiek.

Slot

Op de laatste dag van het festival, zondag 30 november, klinkt om 10.00 uur in de Nicolaïkerk de Bach-cantate 'Nun komm der Heiden Heiland' (BWV 62), uitgevoerd zoals in Bach's tijd dus in de liturgische context van de kerkdienst op de Eerste Advent. De Cappella di San Nicolai, vocale solisten en de Nicolaïcantorij onder leiding van Ko Zwanenburg voeren de cantate uit. Organist is Berry van Berkum en voorganger is ds Dirk Neven. In het volgende nummer volgt meer informatie over deze cantatedienst.

's Middags om 14.00 uur sluit stadsbeiaardier Malgosia Fiebig het festival af met een beiaardbespeling.

MUSA zingt Mis van Martin

Op zaterdag 22 november begint om 20.15 uur in de Nicolaïkerk een concert van het vocaal ensemble MUSA. Dit in 2005 opgerichte gezelschap staat onder leiding van dirigent Peter Dijkstra. Met het programma 'Terugkeer naar de oneindigheid' wordt muzikaal teruggeblikt en vooruit gekeken. Stralend middelpunt daarvan is de Messe pour double chœur van Frank Martin. Dit monumentale werk is Martins persoonlijke diep-religieuze handreiking naar de oneindigheid. Meer dan 90 jaar nadat hij zijn mis schreef, heeft die nog altijd een verrassend actuele klank, die zich uitstekend laat combineren met de veel modernere composities van Matshushita, Smolka en Ešenvalds.

In 'Terugkeer naar de oneindigheid' haalt MUSA herinneringen op aan zijn aller-eerste concertreeks, waarin ook de Mis van Martin werd gezongen. Maar het Utrechtse ensemble wil ook laten horen welke ontwikkeling het in de afgelopen tien jaar doormaakte.

Het jubileumproject 'Terugkeer naar de oneindigheid' wordt uitgevoerd samen met professioneel barokensemble Musica Amphion en gerenommeerde solisten. Het geheel staat onder leiding van dirigent Peter Dijkstra. Sinds haar oprichting heeft MUSA al 25 projecten uitgevoerd waarvan fragmenten via de website www.musa.nu te beluisteren zijn.

LEZERS
SCHRIJVEN

Twee artikelen in *Kerk in de Stad* van oktober doen mij de haren ten berge reizen.

Hebe Kohlbrugge protesteert in een ingezonden brief tegen een expositie in de Domkerk, waarvan deze auteur vindt dat die kan aanzetten tot anti-semitisme. Deze angst lijkt mij overdreven. De staat Israël is niet onfeilbaar. Het kan zijn dat de expositie de misstanden overdrijft, maar laat de beelden voor zichzelf spreken, zou ik denken. Wél vind ik een kerkgebouw niet de geëigende plaats voor zoiets; doe dit in een bijruimte, maar niet in de ruimte van gebed en aanbidding, dit om te voorkómen dat mensen zich gaan ergeren en zich in de Domkerk niet meer thuis voelen. Deze ruimte is toch bedoeld om mensen een gevoel van 'thuis-zijn' te geven. Maar dit

terzijde. Ronduit storend vind ik het middel dat Hebe Kohlbrugge gebruikt: de vergelijking met de Tweede Wereldoorlog, een bekend middel waarmee getracht wordt een lopende discussie versneld te beëindigen. Maar evenzeer stoort mij het artikel op pagina 1. Hier is duidelijk iemand aan het woord die zijn godsdienstige en politieke overtuiging niet enigszins van elkaar gescheiden wenst te houden. Als dit in een ingezonden brief gebeurt, kan ik mijn schouders daarover ophalen, maar nu is dit een stuk onder verantwoordelijkheid van de redactie en wordt gesuggereerd dat het om méér dan een persoonlijke mening gaat. In elk geval gaat het niet over feiten. Er wordt in dit artikel beweerd dat Christenen in Nederland na de Tweede Wereldoorlog

de ogen hebben gesloten voor het onrecht dat toen de Palestijnen werd aangedaan. Hier stel ik tegenover: lees over de geschiedenis van het ontstaan van de staat Israël. Vóór de Eerste Wereldoorlog waren in dit gebied de Turken (Ottomaanse Rijk) de baas; de Britten versloegen hen en kregen het volkenrechtelijk mandaat over Palestina. Zij waren het met name die zorgden voor de stichting van Israël. Er woonden trouwens toen al vele Joden in dit gebied; de stroom van Joodse immigranten kwam al aan het eind van de negentiende eeuw op gang. Israël is een door de volkerengemeenschap erkende staat. De problemen zijn ontstaan doordat de Arabische wereld de nieuwe verhoudingen (ontstaan door de ondergang van het Ottomaanse Rijk) niet wenste te accepteren. Pales-

tijnen zijn in de eerste plaats dáár van het slachtoffer, in de tweede plaats van hun slechte leiders en pas in de derde plaats van de harde lijn die Israël kiest (overigens met brede steun van de Joodse bevolking). De auteur van het artikel rept met geen woord over de terreurbeweging Hamas waar-

tegen Israël zich teweer stelt. Dit toont aan dat het standpunt van deze auteur uiterst eenzijdig is. Ik vraag me daarom af of Kerk in de Stad niet de spreekbuis wordt voor een politieke stroming die weinig op heeft met nuance in de beoordeling van tegenstellingen.

Kees Mijderwijk

Een korte reactie van mijn kant: De heer Mijderwijk heeft met de meeste van zijn aanvullingen gelijk, al omzeilt hij de vraag: wat hadden westerse machten als de Britten te maken in het Midden-Oosten? Ik noemde in mijn artikel het onrecht waarop de staat Israël is gebaseerd: het verdrijven van honderdduizenden Palestijnen uit hun rechtmatige bezittingen. Dat is decennialang niet tot ons, Nederlandse christenen, doorgedrongen. Dat onrecht is niet terug te draaien, maar verplicht Israël nu wel tot een erkenning van Palestijnse rechten op de Westelijke Jordaanoever en in Gaza – zoals de wereldgemeenschap via de VN ook verwacht. Het tegendeel gebeurt helaas. Maar dat alles heft onze onopgeefbare verbondenheid met Israël en onze afhankelijkheid van haar bijbel niet op.

Harry Pals

Israël omstreden

Graag zou ik enkele opmerkingen willen maken naar aanleiding van het stuk in *Kerk in de Stad* van oktober jongstleden: 'Israël omstreden, overpeinzingen bij een zondag'.

Tot de derde alinea met de zin: "Het lijkt mij evident dat Israël het oorlogsrecht met voeten getreden heeft", ben ik het met de schrijver eens. Maar wat hij in de derde alinea zegt, wil ik betwisten. Hij zegt dat Israël het oorlogsrecht met voeten treedt. Maar waarom zegt hij niets over de vijand in de Gaza-strook, Hamas, en wat die allemaal doet. Zij zijn begonnen en zijn meedogenloos, trekken zich helemaal niets aan van welk oorlogsrecht ook. VN-scholen zijn beschoten door Israël, waarom? Omdat er vanuit die scholen raketten naar Israël werden geschoten. Het is logisch dat Israël dan terugschiet. Dit moet uitgezocht worden, maar ik denk er het mijne van. De VN is niet zo objectief als zou moeten en de anti-Israëlische propaganda wordt hier te veel als zoete koek geslikt, denk ik.

Dat de Palestijnen van hun grond en huizen zijn verdreven, wie is daarvan de oorzaak? De Arabieren zijn de oorlog in 1948 begonnen. Vier omliggende Arabische landen vielen het toen nog kleine en zwakke Israël aan. Het kan zijn dat er toen wat vervelende dingen ten opzichte van de Palestijnen zijn gebeurd, dat gebeurt in elke oorlog.

Verderop heeft de heer Pals het over heilloze politiek van de Is-

raëlische regering, waardoor er geen twee-staten-oplossing mogelijk is. De oorzaak daarvan is echter niet alleen de politiek van Israël. Ik denk dat de politiek van de P.A. (Palestijnse Autoriteit) een nog belangrijker oorzaak is. Zij willen de staat Israël als Joodse staat niet erkennen. Dat is volgens mij de belangrijkste oorzaak waarom er nog geen twee-staten-oplossing is gevonden.

Verder is er binnen Israël ook kritiek van de bevolking op de politiek van de regering. Israël is een vrij en democratisch land. Om die reden alleen al moeten we, denk ik, achter Israël blijven staan. Wat de regering van Israël doet, is uit nood. Het land moet vechten voor zijn bestaan. Duizendmaal liever ben ik in Israël dan in één van die moslim-fundamentalistische landen, uitgezonderd mischien Jordanië en Egypte die een vredesverdrag met Israël hebben gesloten, dat met vallen en opstaan nog steeds standhoudt.

Onlangs lasen we op zondag Jesaja 25, vers 1 tot en met 9: "God, de Heer, wist de tranen van elk gezicht; de smaad van Zijn volk neemt Hij van de aarde weg; de Heer heeft gesproken" (Jesaja 25, vers 8). Jesaja 25 vers 7: "OP deze berg vernietigt Hij het waas dat alle volken het zicht beneemt, de sluier waarmee alle volken omhuld zijn."

Dan zullen we de luister van Jeruzalem kunnen zien, zoals God het bedoeld heeft.

Carel Nederlof

Israël, overal ter wereld bekend - zoals dit straatnaambordje in een Costa Ricaans dorpje aanduidt (foto E. Vasquez Cubillo).

Blij verrast

Ik was blij verrast om in het oktobernummer van *Kerk in de Stad* het artikel te lezen van Harry Pals. Het is goed dat ook op deze plek eens benoemd wordt dat Israël het internationaal oorlogsrecht ernstig schendt, en door haar harde politiek een oplossing verre van zich houdt.

De auteur is heel voorzichtig in zijn schrijven, benadrukt regelmatig dat antisemitisme ook heel ernstig is en nooit bevorderd mag worden. Dat is terecht. Maar het is wel zo dat de staat Israël en het joodse volk niet samenvallen. Daar is al veel over geschreven. Zie bijvoorbeeld: 'De muur is afgebroken', publicatie van Kairos Palestina Nederland en Vrienden van Sabeel Nederland.

Ik hoop dat uw blad meer podium zal verlenen aan deze stemmen.

mevrouw Aat van Winkel

Profeten antisemitisch?

Een mooie editie van *Kerk in de Stad* rondom het thema Israël-zondag, die aanzet tot denken over de relatie Jodendom/Christendom en Kerk en Israël. Wat verbindt joden en christenen en waar schuurt het soms pijnlijk in de politiek van de staat Israël ten opzichte van de Palestijnen en in de uitgroei van het christendom tot een godsdienst los van het Jodendom.

Helaas maakt Hebe Kohlbrugge het wel heel bont met haar reactie op de tentoonstelling 'Palestijnse kinderen in detentie' in de Domkerk. Zij schrijft dat de tentoonstelling aanzet tot antisemitisme en ziet het als de zoveelste uiting van een tweeduizend jaar lange geschiedenis van jodenhaat en maakt een vergelijking met de Arie-paragraaf in 1940. Als er op deze manier wordt gargumenteerd, dan kun je de profeten in de Bijbel met hun kritiek op Israël ook wel van antisemitisme gaan betichten. De kerkenraad heeft een wijs besluit genomen door de tentoonstelling doorgang te laten vinden met een beroep op de aandacht voor internationale kinderrechten. Ik wil er nog graag aan toevoegen dat ook Palestijnse kinderen kinderen van God zijn, in de hoop dat we wel iets van de geschiedenis hebben geleerd.

Martin van den Berg

In het oktobernummer schreef Hebe Kohlbrugge – honderd jaar jong en nog altijd even strijdbaar – over de tentoonstelling in de Domkerk 'Palestijnse kinderen in militaire detentie'. Naar haar oordeel een expositie die tot antisemitisme leidt, en zij spreekt haar verdriet en ontzetting uit over het besluit van het Citypastoraat om deze expositie te houden.

Mij lijkt één ding duidelijk, en wel dat het Citypastoraat op geen enkele manier antisemitisme wenst te bevorderen. Het past juist bij de traditie van de Domkerk

Goede bedoelingen, maar toch...

om de nauwe band met Israël te benadrukken. En daarom begrijp ik de beslissing van de kerkenraad niet.

In eerdere publicaties kwam ik tegen dat de afspraak om deze expositie in de Dom te houden lang geleden werd gemaakt. Toen was er nog geen sprake van de Gaza-oorlog van deze zomer. De politieke situatie is inmiddels aanzienlijk verslechterd en verder gepolariseerd. Was dat geen aanleiding om het eer-

dere besluit te herzien? De boodschap van de expositie is dat men wil opkomen voor kinderrechten wereldwijd. Welnu, de staat Israël is helaas niet het enige gebied in deze gewelddadige wereld waar die kinderrechten worden geschonden. Maar vooral geldt dat in de gepolariseerde situatie van dit moment de boodschap niet overkomt.

Hoe je het wendt of keert, het is een aanklacht tegen de staat Israël. De

Gaza-oorlog heeft felle repercussies opgeroepen, ook in onze straten. De ervaring leert dat de stap van 'tegen Israël' naar 'tegen de Joden' niet heel erg groot is. Nee, die stap wil je niet, maar het gebeurt toch, en waarom willens en wetens misverstanden oproepen die je vervolgens weer moet bestrijden?

De expositie had geannuleerd moeten worden, vind ik. Ze verdiende een ruimer kader en ze kwam in elk geval op het verkeerde moment.

Daan van der Waals

Utrecht Lezing over medicijngebruik bij ouderen

*Wilma Knol.

Elke vierde woensdag van de maand is in Parc Transwijk een lezing voor (met name) ouderen over godsdienst, maatschappij, economie, politiek of kunst en cultuur door deskundige sprekers die met passie over hun vakgebied kunnen vertellen. Op 26 november is de spreker dr. Wilma Knol, klinisch geriater en klinisch farmacoloog aan het UMC Utrecht.

Nieuwe en betere geneesmiddelen dragen bij aan onze gezondheid en mede daardoor worden we ouder dan vroeger. Maar onderzoek wijst uit dat ouderen veel medicijnen tegelijk gebruiken, omdat zij vaak aan verschillende kwalen lijden. Als er sprake is van het chronische gebruik van 5 geneesmiddelen of meer, spreken we van polyfarmacie of 'veelgebruik' van medicijnen. Onderzoek wijst uit, dat dit maar liefst bij 44 procent van de ouderen het geval is. Dit hoeft niet altijd schadelijk te zijn. Veel van de geneesmiddelen die we gebruiken bevorderen de kwaliteit van leven. Toch kan dit ook ongewenste effecten hebben: hoe groter het aantal medicijnen, hoe hoger de kans dat ze elkaar tegenwerken. En de kans op bijwerkingen neemt toe. Ook kunnen er fouten bij het gebruik door de patiënt optreden, maar hetzelfde geldt bij degene die het recept voorschrijft. Het juist voorschrijven van medicijnen bij ouderen is maatwerk.

Er is tijdens deze lezing voldoende gelegenheid tot het stellen van vragen. U bent welkom in Parc Transwijk (Hof van Transwijk 16) van 14.00 tot 16.00 uur. De zaal is open vanaf 13.30 uur. De toegang en de koffie/thee zijn gratis; wel verwachten wij een bijdrage in de collecte van minimaal vijf euro om de kosten te dekken.

U bent welkom in Parc Transwijk (Hof van Transwijk 16) van 14.00 tot 16.00 uur. De zaal is open vanaf 13.30 uur. De toegang en de koffie/thee zijn gratis; wel verwachten wij een bijdrage in de collecte van minimaal vijf euro om de kosten te dekken.

Kring Bijbel en Kunst bijeen in de 'Huiskamer'

De Kring Bijbel en Kunst van de Wilhelminakerk buigt zich op woensdag 12 november om 10.00 in de Huiskamer aan de Hobbemastraat over een kunstzinnige afbeelding. In combinatie met een bijbelgedeelte wordt hierover doorgepraat en gedeeld. Aan deze kring kan elke belangstellende zonder verdere voorbereiding komen meedoen, ook wie niet zoveel van de Bijbel denkt te weten. Het is iedere keer weer verrassend om te merken hoeveel betekenis je kunt halen uit het goed kijken naar een afbeelding! Wilt u het eens komen proberen? Welkom! Graag even vooraf aanmelden bij ds Marian van Giezen, 06-1841 9992 of marianvangiezen@online.nl, of bij Ankie la Rivière, 2513 713 of jfa.la.riviere@inter.nl.net.

ACTIE VRIENDEN VAN DE DOMKERK

Van steunberen tot waterspuwers

Bram Schriever

voorzitter Stichting Vrienden van de Domkerk

Op vrijdag 21 november om 16.00 uur is de jaarlijkse bijeenkomst van de Stichting Vrienden van de Domkerk. Dit jaar verzorgt Trio Wilde Eend een verhalen- en muziekprogramma rondom steunberen en waterspuwers. De bijeenkomst is een knipoog naar de actie Draag de Dom.

Zonder steunberen en luchtbogen zal de Domkerk instorten, haar muren bezwijken onder het gewicht van de gewelven. Een steunbeer draagt de kerk. Een kerk kan op zich zonder versieringen. Maar zonder duivelse waterspuwers, frivole pilaarbijters of feestelijk glas-in-lood wordt het een kale, strenge boel. Een waterspuwer verfrist de kerk.

Steunberen en waterspuwers verdienen onze aandacht. Niet alleen in architectonische zin, maar ook als menstypen. Er zijn 'dragers' nodig die volop duwen, trekken

en steunen om de kerk overeind te houden. Maar ook 'spuwers' die maken dat het blijft stromen; muzikanten, zangers en andere kunstenaars die zorgen voor de noodzakelijke frivoliteit. Trio Wilde Eend doet een duit in dat laatste (collecte)zakje.

Luistert u naar de Ballade van de Eenzame Steunbeer. Herken uzelf in de Parabel van de Domme Pilaarbijter. Stem in met de Smartlap van het Stenen Koord, een lied over de eenzame bouwmeester van de Domtoren. Voortaan zult u met andere ogen naar de Dom kijken en op eigen wijze bereid zijn om uw steentje bij te dragen aan haar voortbestaan.

Trio Wilde Eend

Dit speelse verhalen- en muziekprogramma wordt gepresenteerd door Trio Wilde Eend (www.wilde-eendproducties.nl).

De Utrechtse verhalenverteller, muzikant en theoloog Gottfrid van Eck is oprichter van dit gezelschap. Bovendien is hij al vele jaren als stadsverteller met Utrechtse sagen en legenden in de weer. Tijdens Gottfrid's verhalen en liedjes

*Trio Wilde Eend (persfoto).

krijgt hij muzikaal tegenspel van Michiel Ockeloen op accordeon en Renske Velthuis op viool. Tegenwoordig zorgen deze drie eenden voor feestelijk kunst- en vliegwerk. Trio Wilde Eend presenteert vertelconcerten op uiteenlopende podia: in theaters, kerken en synagogen, voor culturele verenigingen, zorg- en onderwijsinstellingen. Ze zijn een graag geziene gast op allerlei festivals en privéfeesten. Hun muziek raakt een snaar; het is plezier om bij te huilen en verdriet om op te dansen!

Welkom

De Stichting Vrienden van de Domkerk stelt zich ten doel door het verlenen van financiële steun de dagelijkse openstelling van de Domkerk mede mogelijk te maken. Dit jaar lijkt een recordaantal mensen de Domkerk te bezoeken. Mede dankzij de vele donateurs wordt dit mogelijk gemaakt.

Vrienden, aspirant vrienden en andere belangstellenden zijn hartelijk welkom op de jaarlijkse vriendenbijeenkomst in de Domkerk.

'Onbetaalbaar op de bres voor elkaar'

Ria Valkenburg-van Eck,

voorzitter Tentoonstellingscommissie Domkerk

Op vrijdag 7 november, aansluitend aan de uitreiking van de Mantel van Sint Maarten wordt in de Domkerk de fototentoonstelling geopend met als titel: 'Samen leven in Utrecht, onbetaalbaar op de bres voor elkaar'.

Deze foto's zijn gemaakt door enthousiaste amateurfotografen die opnames hebben gemaakt bij negen verschillende organisaties, die voor het merendeel worden gerund door vrijwilligers. Hierbij valt te denken aan dak- en thuislozenopvang, opvang voor vrouwen, de Voedselbank en het SchuldHulpMaatje project.

* Resto van Harte: een van de organisaties met foto's op de tentoonstelling in de Domkerk (foto Stef Demeester).

De foto's worden op negen panelen getoond. Het zijn karakteristieke opnames van de betreffende organisatie, samen met een begeleidende tekst. Een selectie van de overige foto's wordt getoond

in een doorlopende diavertoning. Na afloop van de opening zal er een hapje en drankje worden geserveerd.

De tentoonstelling staat in de Domkerk van maandag 3 novem-

ber tsot en met vrijdag 28 november.

De Domkerk is dagelijks open van 10.00 uur tot 16.00 uur, op zaterdag tot 15.30 uur en op zondag van 12.30 uur tot 16.00 uur.

David en Salomo in de Jacobikerk

Joost van Beek

Twee van de bekendste koningen uit de Bijbel staan centraal in het nieuwe programma van kamerkoor Cantiago, getiteld David & Salomo – koningen in klank. Beide vorsten hebben door de eeuwen heen tal van componisten geïnspireerd tot prachtige muziek. Een selectie uit die composities klinkt op zaterdag 15 november in de Jacobikerk.

Koning David kennen we van de vele psalmen die hij schreef. Cantiago zingt onder meer zijn bekende Psalm 23 (Mijn herder is de

Heer) in een toonzetting van Lennox Berkeley, de uitbundige Psalm 150 in de Franse tekst van César Franck, en een Duitse versie van Psalm 116 uit de bundel 'Israels-brünnlein' van Johann Hermann Schein.

Het heldhaftige optreden van David tegen de reus Goliath is door Johann Kuhnau treffend uitgebeeld in 'Der Streit zwischen David und Goliath'. Organist Gerrit Christiaan de Gier, die ook de koorbegeleidingen voor zijn rekening neemt, voert het stuk uit op het hoofdorgel van de kerk.

De moeilijke perioden uit Davids leven komen eveneens aan bod, zoals de dood van zijn zoon Absalom en die van zijn beste vriend

Jonathan. Engelse zettingen van Robert Ramsey en Thomas Tomkins brengen dit leed op aangrijpende wijze tot klinken.

Majestueus

Davids zoon Salomo bestijgt majestueus de troon in de muziek van George Frederic Händel. 'Zadok the Priest' is een van diens bekendste Coronation Anthems. Het stuk wordt heden ten dage in Engeland nog steeds uitgevoerd tijdens kroningsceremonieën.

Het gebed dat Salomo bij zijn troonsbestijging uitsprak klinkt in toonzettingen van Samuel Sebastian Wesley en Thomas Tallis.

Händel zette het leven van Salomo op muziek in zijn orato-

rium 'Solomon'. Daarin komt ook het bezoek van de koningin van Scheba aan de orde. De feestelijke aankomst van de vorstin wordt instrumentaal verklankt in het beroemde 'The Arrival of the Queen of Sheba'.

Wijze woorden over liefde, afkomstig uit het Bijbelboek Spreuken, komen ten slotte tot ons via 'Rise up my fair one' van Healy Willan en 'Freue dich des Weibes deiner Jugend' van de al genoemde Schein.

Het concert begint op 15 november om 20.00 uur. De toegang bedraagt 7,50 euro. Studenten en houders van een CJP of U-pas betalen vijf euro.

Citypastoraat
Domkerk
www.domkerk.nl

Op de zondagen is er in de Domkerk steeds een vol programma. Natuurlijk start de dag met de dienst van Schrift en Tafel om 10.30 uur. De dag eindigt met de vesper om 19.00 uur. Daarnaast zijn er steeds verschillende activiteiten in de Open Domkerk op de verschillende zondagen. Op 2 november is de kerk open in verband met het gedenken van

de mensen die ons zijn voorgegaan.

9 november is er aansluitend aan de dienst een gemeenteberaad over de brief die dr. Arjan Plaisier aan gemeentelieden heeft geschreven. Op 9 november is ook de voedselinzameling in de Domkerk gedurende de hele dag. In de middag vindt ook het Kinderfeest van Sint Maarten plaats.

16 november is er aansluitend aan de dienst de maandelijkse gemeenschappelijke lunch in het DomCafé van de kerk. Jong en oud maken hiervan gebruik en het biedt een mooie gelegenheid voor gesprek en ontmoeting. Op diezelfde dag om 15.30 uur is de dienst van het Straatpastoraat.

Op zondag 23 november om 15.00 uur is de dienst met en voor mensen met een verstandelijke beperking.

Citypastoraat Domkerk doet haar naam eer aan: een kerk voor heel de stad!

WIJKNIEUWS

EUG Oekumenische
Studentengemeente
(Janskerk)
www.eug-janskerk.nl

In de EUG-diensten staan momenteel de werken van barmhartigheid centraal. Maar dan wel steeds een bezinnen op een werk van barmhartigheid in onze tijd. In november sluiten we de cyclus af met diensten rondom het werk van het hospice en de mantelzorg. Op 9 november na de

laatste dienst in deze cyclus willen we de tentoonstelling 'Ik geef om jou' in het Catharijneconvent bezoeken. Zin om mee te gaan? Geef je dan op bij Lies Maliepaard (lies.maliepaard@wxs.nl). Een dag eerder is dan al het Geestdrift-festival geweest in de Janskerk. Maar daarover staat elders in dit nummer het een en ander.

Jacobikerk

www.jacobikerk.nl

Vanaf 1 november heeft de Jacobikerk een nieuwe website, omdat de vorige niet langer werd ondersteund. Een nieuwe website betekent ook weer een ander uiterlijk en indeling. Er is geprobeerd

zoveel mogelijk de huidige stijl aan te houden, maar er zijn ook diverse veranderingen. Er is rekening gehouden met verschillende opmerkingen van gemeentelieden. Het kan zijn dat nog niet alle informatie in de nieuwe versie beschikbaar is, maar er wordt hard aan gewerkt om zo snel mogelijk alles online te hebben. Wie opmerkingen heeft over de nieuwe website, of iets niet kan vinden, kan een mail sturen naar: webmaster@jacobikerk.nl.

Johannescentrum-
gemeente

Johannescentrumgemeente
voor zoekers en zieners

www.johannescentrum.nl

We zijn onder de titel 'Mensen van de Weg – dragers van een visioen' inmiddels alweer vier zondagen in de leer geweest bij de eerste christelijke gemeente, zoals die zich in de Handelingen van de apostelen na de dood en opstanding van Jezus ontwikkelt. Ook de komende vier zondagen zullen we ons oor bij dit bijbelboek te luisteren leggen.

Op zondag 2 november Allerheiligen/Allerzielen staan we stil bij de dood van de eerste christelijke martelaar Stefanus (Handelingen 7: 54-60). We gedenken naar goed gebruik op deze zondag de overledenen van onze gemeente. Speciaal voor deze zondag heeft onze musicus Wick Gispén het gedicht Herbst van Rainer Maria Rilke op muziek gezet. Het koor zal het voor ons zingen. Voor deze viering zijn de familieleden van de overledenen zoveel mogelijk door middel van een brief uitgenodigd. Mocht u geen uitnodiging hebben ontvangen, maar zich toch vanwege een overlijden bij de Johannescentrumgemeente betrokken voelen, weet u bij dezen genodigd!

Op zondag 9 november vernemen we hoe langs de weg naar Gaza de eerste niet-Jood tot geloof komt, een hoge ambtenaar uit Ethiopië (Handelingen 8); op 16 november staat in een Verhaal halen – viering de ingrijpende ommekeer van Saulus/Paulus centraal, om dan op 23 november uit te komen bij 'het onderscheid opgeheven' (Handelingen 10); ook aan Petrus wordt door een visioen duidelijk gemaakt dat in de nieuwe gemeenschap Jood als Griek beiden welkom zijn. Zondag 16 november is er een Verhaal halen viering, zie elders in dit blad.

Nieuw is dat er wekelijks op de donderdagen een morgengebed plaatsvindt van 8.30 tot 9.00 uur. Vanaf 11 november 20.15 uur kunt u meezingen in een projectkoor voor het kerstproject, zie elders in dit blad.

Op donderdag 13 november van 11.00 tot 16.00 worden senioren van 70 jaar en ouder van harte uitgenodigd voor een senioren ontmoetingsdag. Op 26 november wordt er een filmavond gehouden met vier korte films. De titels kunnen we nog niet zeggen, maar het zijn films die tot nadenken stemmen en tot discussie leiden. U bent welkom vanaf 19.15 voor koffie, we beginnen om 19.45 uur.

Kids
AGENDA

zaterdag 8 november
15.30 uur Domkerk,
Zaterdagmiddagmuziek met Jan Hage: Messes des Paroisses van François Couperin

zondag 9 november
14.00 uur Sint Willibrordkerk (Minrebroederstraat), Utrechts Kamerkoor brengt hommage aan Gabriel Fauré en tijdgenoten
19.00 uur lutherse kerk, herdenking Kristallnacht (Kerk en Israël)
19.30 uur Nieuwe Kerk, MEER-avond met Tijs Reumerman over 'Leiderschap en het koninkrijk van God'

dinsdag 11 november
20.00 uur Antoniuskerk (Kanaalstraat), leerhuisavond Kerk en Israël met Tirtzah Middleton
20.15 Johannescentrum, eerste avond projectkoor kerstoratorium

woensdag 12 november
10.00 uur Huiskamer Wilhelminakerk, Kring Bijbel en Kunst
20.00 uur Kosterij Nicolaïkerk, Intercultureel Bijbelles

donderdag 13 november
8.30 uur Johannescentrum, Morgengebed
11.00 uur Johannescentrum, ontmoetingsdag voor senioren (70+)
20.00 uur Nicolaïkerk Tuinzaal, informatie Armenië-reis
20.00 uur doopsgezinde kerk,

* Dirigent Herman Mussche van koor Santiago, 15 november in de Jacobikerk.

lezing over protestantse mystici met ds Christien Schlette
20.00 uur Oranjekapel, 'Borrel met inhoud'

vrijdag 14 november
20.15 uur Pieterskerk, concert van Haags Vocaal Ensemble

* Herdenking Kristallnacht in lutherse kerk op 9 november.

zaterdag 15 november
15.30 uur Domkerk, Zaterdagmiddagmuziek met motetten van André Campra
20.15 uur Josephkerk (Draaiweg), concert Monteverdi Kamerkoor Utrecht en Purcell Kamerorkest (werken van Buxtehude en Scarlatti)

zondag 16 november
10.30 Johannescentrum, Verhaal halen
17.00 uur Marcuskerk, vesper

maandag 17 november
20.00 uur Bethelkerk, avond over geloofsoepvoeding met ds Mendie Hofma en ds Tineke Zijlstra

dinsdag 18 november
18.00 uur de Wijkplaats, Maal & Verhaal

donderdag 20 november
8.30-9.00 Johannescentrum, Morgengebed
14.30 uur Dominicuskerk (Palestrinastraat), Contactmiddag 55+
14.30 uur Marcuskerk, Ouderensoos met diaken Theo van Loon over de kerk in Antiochië
20.00 uur de Wijkplaats, Taizé jongerenvesper

* Bazaar in Marcuserk op 1 november.

vrijdag 31 oktober
20.00 uur Paviljoen Pop (Westplein), Matters of the Soul: 'Things to do'

zaterdag 1 november
10.00 uur Marcuserk, bazaar
10.00 uur Nieuwe Kerk, Sisterhood met thema 'Duizendmaal dank!'
15.30 uur Domkerk, Zaterdagmiddagmuziek met Koor, solisten en Barokorkest van de Domcantorij (opening reeks muziek van Fauré)
20.15 uur Tuindorpkerk, Kamerkoor Sjanton zingt Requiem van Brahms

zondag 2 november
15.00 uur Tuindorpkerk, Kamerkoor Sjanton zingt Requiem van Brahms
16.30 uur Nieuwe Kerk, Leerhuis (deel 2) met Henk Binnendijk
17.00 uur Nicolaïkerk, vesper met jubilerende Marcuscantorij

woensdag 5 november
20.00 uur gebouw Jeugdzorg Youké (Koppelestokstraat 38), informatieavond over pleegzorg

donderdag 6 november
8.30-9.00 Johannescentrum, Morgengebed
14.30 uur Dominicuskerk (Palestrinastraat), Oecumenische seizoenslezing: Vreemd en eigen
14.30 uur Marcuserk, Ouderensoos met zingen van liedjes van vroeger

vrijdag 7 november
20.00 uur buurthuis De Nieuwe Jutter (Amerhof), Utrecht in dialoog van de werkgroep Etnische Groeperingen van de Nicolaïkerk en de St. Gertrudiskerk

* Uitvoering Mis van Martin door ensemble MUSA op 22 november.

Marcuskerk- Wilhelminakerk

www.marcus-wilhelminakerk.nl

Op zondag 2 november viëren we met Marcuscantorij dat zij al 25 jaar de lofzang gaande houdt. Dat doen we met een cantatedienst. In de Wilhelminakerk gedenken we op 2 november onze overledenen. Tijdens deze viering is de mogelijkheid om een lichtje aan te steken ter gedachtenis aan uw eigen overleden dierbaren. En als u wilt, kan ook hún naam hardop genoemd worden. Neem dan even contact op met ds Marian van Giezen. Om 17.00 uur is er een vesper in de Nicolaïkerk, waar wederom de Marcuscantorij te beluisteren is. Deze keer uitgebreid met een aantal oud-leden. Zie verder onder Vespers in Zuidoost.

Zondag 9 november is de voorganger ds Kees Bouman. Wij viëren dan de oogstdienst. Ook dit jaar worden weer levensmiddelen ingezameld voor de Voedselbank in Lunetten. Zondag 16 november is de voorganger in de Marcuskerk ons oud-gemeentelid ds Marianne Benard-Boertjes uit Lemelerveld. In de Wilhelminakerk gaat ds Marian van Giezen voor in een viering van Schrift en Tafel en oogstdienst. Om 17.00 uur is er een vesper in de Marcuskerk.

Aan de dienst op zondag 23 november, Zondag Voleinding, verleent de Marcuscantorij medewerking. Dan worden de namen genoemd van onze gemeenteleden die in het achter ons liggende kerkelijk jaar zijn overleden. De familie wordt uitgenodigd om in ons midden aanwezig te zijn. Mocht u de naam genoemd willen hebben van iemand uit uw eigen kring die in het voorbije jaar is overleden, dan kunt u dat aan ds Koops doorgeven.

Marcuswijk

1 november: bazaar. U leest er meer over elders in dit novembernummer.

Zanghalftje: op 9 november na de dienst gaan we weer zingen. Alle kinderen van de basisschoolleeftijd zijn van harte uitgenodigd. Op zondag 16 november zijn alle ouders van basisschoolkinderen uitgenodigd om met elkaar te praten over de Maaltijd van de Heer en de voorbereiding hierop. Na de dienst in de predikantskamer. Contactpersoon: Annelies Schouten en ds Hans Koops.

Op 6 november worden in de Ouderensoos oude en bekende Nederlandse liederen gezongen, naar een voorstel van de heer Eikelenboom. Ook zijn liederen gekozen door andere soosleden, liedjes van vroeger en nu met muzikale begeleiding. Op de soosmiddag van 20 november vertelt diaken Theo van Loon over de oude kerk van Antiochië en de betekenis daarvan voor ons nu. We beginnen om half drie in de grote Marcuszaal en we gaan door tot half vijf. Ook als u nog geen lid bent, bent u welkom. Bijdrage in de kosten: € 1,50. Wie behoefte heeft aan vervoer kan contact opnemen met Cor van Rijswijk, telefoon 28888 597.

Wilhelminawijk

Kring Bijbel en Kunst 12 november: zie elders in dit blad. Filmavond 21 november: in de

Huiskamer van de Schildersbuurt (Hobbemastraat 35) wordt dan de ontroerende film 'Iris' van de schrijfster Iris Murdoch vertoond; het begint om 19.30 uur.

Woensdag 24 september overleed Jan van Otterlo. Tot begin vorig jaar had hij zijn vaste plek in de Marcuskerk onder het orgel. Veel mensen kennen hem als koster van de Immanuelkerk en later van de Marcuskerk. Wij bidden voor zijn vrouw Hilly, de kinderen en kleinkinderen om de troost en nabijheid van de Eeuwige.

Nicolaïkerk
Hemel en aarde
beleven en bewegen

www.nicolaïkerk.nl

Zondag 2 november, de zeven-de zondag van de herfst, is het Allerheiligen. In deze gedachtenisdienst om 10.00 uur verbinden we ons met de brede oecumene. Allerheiligen vindt zijn oorsprong in het Oosten, waar men al in de vierde eeuw, zij het nog op verschillende data, de martelaren herdacht. We viëren met elkaar ook de Tafel van de Heer. Ds Dirk Neven is de voorganger, organist Berry van Berkum en de Nicolaïcantorij onder leiding van Ko Zwanenburg werkt mee. De cantorij zingt 'And I saw a new Heaven and a new earth' van Edgar Bainton (1880-1956) en: 'Thou wilt keep him in perfect peace' van Samuel Sebastian Wesley (1810-1876). Om 17.00 uur is er een vesper in de Nicolaïkerk. Hierover staat informatie elders in dit nummer.

Op zondag 9 november gaat ds Kaj van der Plas, uit Eelde voor. Het thema is: 'De onmenselijke beproeving van Abraham en Isaïa'. Organist is Ko Zwanenburg. Zondag 16 november plakken we nog een staartje aan onze Abrahamcyclus, als wij de woorden horen van Genesis 24, over het huwelijk van Izaäk met Rebekka. Abrahams knecht Eliëzer wordt uitgezonden naar het land waar Abrahams familie vandaan kwam, om een vrouw voor de zoon van zijn meester te vinden. Ko Zwanenburg is de organist en ds Dirk Neven de voorganger.

Om 17.00 uur is er een vesper in de Marcuskerk. Hierover staat informatie elders in dit nummer. Zondag 23 november is ds Harry Zeldenrust de voorganger en Ko Zwanenburg de organist. Het is de laatste zondag van het kerkelijk jaar, ook wel genoemd zondag van de voleinding. Nadenken over het einde kan angst en zorg oproepen. Op het leesrooster staat als evangelielezing Mattheüs 24, een hoofdstuk vol grillige beelden over het einde van de wereld. We lezen daar de gelijkenis van de vijgenboom. Daarnaast lezen we uit de brief aan de Thessalonicenzen, een bemoediging van de gemeente in moeilijke tijden. Het thema van de viering is: 'Als hemel en aarde voorbijgaan'.

Op 12 november is er Inter-cultureel Bijbelles met studenten van het McGilvary College of Divinity in Chiang Mai, Thailand. Hendrie van Maanen geeft daar les en behandelt onder meer het Johannesevangelie. Op vrijdag 7 november er is in de Nieuwe Jutter weer een dialoogavond van de werkgroep Etnische Groeperingen van de Nicolaïkerk en de Gertrudiskerk. Zie elders in dit nummer.

WIJKNIEUWS

www.nk-utrecht.nl

Niet zes - zoals in het vorige wijknieuws vermeld was - maar zelfs zeven nieuwe ambtsdragers hebben we in oktober kunnen bevestigen. Op de valreep kwam er nog een persoon bij. We zijn ontzettend dankbaar dat daarmee alle vacatures voor de kerkenraad zijn vervuld.

Het eerste weekeinde van oktober vond de jaarlijkse 'Binnenste-buitendag' plaats. De Nieuwe Kerk-leden trokken erop uit in hun eigen wijk om iets te gaan doen voor hun naaste omgeving. De projecten (verven, schoonmaken van huizen en rollators) werden onder meer via de stichting Present georganiseerd.

De verbouwing van de ontmoetingszaal naast de kerk, de Nieuwe Keten, is nagenoeg afgerond. De ruimte van de Nieuwe Keten kunnen we nu veel effectiever gebruiken. De grote zaal is in drie kleinere zalen te verdelen voor activiteiten door de week en op zondag tijdens de dienst voor de crèche.

De laatste dienst van oktober zijn we gestart met het videostreamen. Behalve met geluid zijn onze diensten nu ook met beeld te volgen. De diensten zijn terug te vinden via de website kerkdienstgemist.nl. Op een andere plek in deze Kerk in de Stad wordt uitgebreider stilgestaan bij dit onderwerp en de nieuwe kansen die videostreaming biedt.

November trapt af met alweer de vijfde editie van Sisterhood. Iedereen - mits van het vrouwelijk geslacht - is van harte welkom op zaterdag 1 november rondom het thema: 'Duizendmaal dank!' Voor meer informatie en opgave: nk-utrecht.nl/sisterhood. Een dag later, op 2 november, staat het derde Leerhuis op zondagmiddag gepland. Het is de laatste in het drieluik van de serie 'Bouwen aan Gods koninkrijk'. De eerste reacties op het nieuwe leerhuis zijn positief. Voor vragen, e-mail naar scriba@nk-utrecht.nl.

www.tuindorperkerk.nl

Door de veranderingen bij Kerk in de Stad hebt u de bijdrage vanuit de Tuindorperkerk de afgelopen keer gemist. Ik hoop u vanaf nu weer maandelijks op de hoogte te houden van de ontwikkelingen binnen onze gemeente. Natuurlijk kunt u ook altijd naar de geheel vernieuwde website (www.tuindorperkerk.nl) gaan om op de hoogte te blijven. U vindt hier veel informatie over allerhande zaken.

Na ruim zeven vruchtbare jaren hebben Ruud Moll, Ties Verkerk, Jannelies Dolmans en Sonja Seegers helaas afscheid genomen van het team van medewerkers van Huis in de Wijk. Daarmee is het team ineens gehalveerd. Gelukkig zijn inmiddels Jan van Draanen en Janwillem Das bereid gevonden het team te komen versterken. Meer informatie over de activiteiten van deze club vindt u natuurlijk op de site van de Tuindorperkerk.

Op zondag 12 oktober werd in de gemeente aandacht besteed aan de zondag van het Werelddiaconaat. Het thema van

deze zondag en daarmee ook het doel van de eerste collecte was: Voedselzekerheid in West-Nepal. De 15-plusgroep bereidde deze dienst mede voor. Door middel van muziek en een PowerPoint werd de dienst ondersteund.

Ook de jeugd van de 12-plusgroep is weer van start gegaan. Het is een enthousiaste groep jeugdigen die onder leiding van een aantal ouders, op verschillende zondagen, met elkaar praat over het geloof. Eens in de zes weken komt deze groep bij elkaar voor een gezellige activiteit op de vrijdagavond. Op vrijdag 10 oktober zijn ze wezen bowlen met ruim twintig twaalf-plussers. Het was een geslaagde startactiviteit.

Natuurlijk wordt er ook aan de nog jongere kinderen gedacht. Jan Wilten zal ook dit jaar weer de basiscatechisatie verzorgen. Heeft u kinderen in die op de basisschool zitten in de groepen 7 en/of 8 dan is dit zeker een aanrader. U kunt deze maand nog contact met hem opnemen. En tot slot, er is natuurlijk elke zondag kindernevendienst voor de kinderen in de basisschoolleeftijd.

Utrecht-West

www.pktdk.nl

Op zondag 2 november worden in de Wijkplaats drie kinderen gedoopt. De voorgangers zijn dan ds Pim Brouwer en ds Folkert de Jong. Een week later wordt de dienst geleid door studentpastor ds Jasja Nottelman. Op 16 november gaat opnieuw ds Pim Brouwer voor, evenals zondag 23 november - de laatste zondag van het kerkelijk jaar - waarop we in de dienst de overledenen van de afgelopen twaalf maanden herdenken. In Parc Transwijk gaat op 2 november ds Simone Visser voor en op 9 november Annette Dubois-van Hoorn. Op 16 november wordt de dienst geleid door ds Jorine de Klerk en een week later door ds Ely Bakker.

Vrijdag 31 oktober (om 20.00 uur) is het weer tijd voor 'Matters of the Soul': ruimte voor zingeving, ontmoeting en verdieping voor jongeren. Dit keer een thema-avond over hoe je geloven 'doet' - met sprekers met verschillende levensbeschouwingen. De locatie is dit keer Paviljoen Pop aan het Westplein.

Donderdag 6 november is in de Dominicuskerk een oecumenische seizoenslezing uit de serie 'Ik en de ander'. Ds Marieke Sillevs Smitt vertelt over de moeite maar ook het nut van de ontmoeting met 'vreemde' mensen. Zie de aankondiging elders in dit blad.

De volgende Utrecht Lezing is op woensdag 26 november in Parc Transwijk. Dr. Wilma Knol vertelt over medicijngebruik bij ouderen: niet te veel maar ook niet te weinig. Zie de aankondiging elders in dit blad.

Op dinsdag 18 november organiseert de Wijkplaats weer een 'Maal & Verhaal'; ditmaal is het thema: Kaapverdië. Op zondag 23 november is de maandelijkse 'Vredeskring' samen met het Ubuntuhuis: een moment om op adem te komen voor iedereen (kring - kaarsen - zingen - teksten - muziek - eigen inbreng). Op de donderdagen 6 en 27 november is er een componistenportret van de stichting CAVW over respectievelijk Mel Bonis en Sergej Rachmaninov.

Zuilen (Bethelkerk en Oranjekapel)

www.protestantszuilen.nl

Bethelkerk

Gertine Blom (25) uit Utrecht wordt de nieuwe deeltijdpastor van de Bethelkerk. Zij is voor een periode van twee jaar aangesteld, mede dankzij een subsidie uit het vernieuwde Ad Voogtfonds. Binnenkort stelt Gertine zich nader voor in Kerk in de Stad. Zondag 2 november, Allerzielen, is lezing uit Genesis 21: 1-21. Een kleine muzikale groep uit de Noorderlichtgemeente te Zeist, The Young Vocals, komt met inspirerende zang met muziek en zang onze eredienst verrijken. Op deze zondag is er weer kerkcafé van de Bethel, zie elders in dit blad een bericht hierover.

Zondag 23 november, Eeuwigheidszondag. Op deze laatste zondag van het kerkelijk jaar staan we in de Bethelkerk stil bij de namen die klonken op cruciale momenten van geloof: dopen, geloof belijden, trouwen en sterven. Er is gelegenheid om zelf een kaars te ontsteken nadat de namen genoemd zijn. Marloes Dankers wil graag met harpmuziek de eerbied verdiepen. Op zondag 30 november, eerste Advent, komt het bekende Utrechtse koor Nebarecha zingen.

Op maandag 17 november is er in de Bethelkerk om 20.00 uur een avond voor ouders en grootouders. We spreken over geloofs-opvoeding. We zouden graag aanmeldingen ontvangen van mensen die mee willen praten; u kan daarbij onderwerpen of vragen noemen die voor u van belang zijn. Aanmelden kan bij ds Tineke Zijlstra of bij ds Mendie Hofma.

Oranjekapel

Zondag 2 november gedenken we in de Oranjekapel de overledenen. We noemen dan de namen van gemeentelieden die het afgelopen jaar zijn overleden, maar ook is er voor een ieder de gelegenheid om zelf een kaarsje te ontsteken voor een overledene die gemist wordt. Ds Mendie Hofma gaat voor in deze dienst van Schrift en Tafel, waarin de cantorij zingt onder leiding van cantor Jan Koning.

Ds Hans Kronenburg is onze gastvoorganger op zowel zondag 9 als zondag 16 november. Op zondag 9 november vervolgen we na de kerkdienst de gemeentescan die we op 14 oktober zijn begonnen. Voor dit nadenken over de toekomst van de Oranjekapel is het van groot belang wanneer veel gemeenteleden even nablijven om mee te praten.

Op donderdag 13 november is er vanaf 20.00 uur een 'borrel met inhoud' in de Oranjekapel. Dit keer zal ds Mendie Hofma het thema leiden. Zij vertelt over de relatie tussen milieubewust leven en christen zijn. Zondag 23 november is gemeentelid dr Gerard van 't Spijker onze voorganger.

Ds Mendie Hofma gaat voor op de eerste zondag van de Advent, zondag 30 november. Thema in deze adventstijd is: 'verderkijkers', mensen die meer kunnen zien dan de mensen om hen heen. Om dit project een goede start te geven, wordt deze adventsdienst weer een dienst voor en door kinderen. De muziek, de teksten, de aankleding, overal mogen de kinderen aan meewerken. Het resultaat wordt hopelijk een dienst, waarmee ook volwassenen geïnspireerd de adventsperiode beginnen.

'KidSjes'

Aanleveren van advertenties:
advertenties@protestant-utrecht.nl

HULPVERLENING

Wilt u uw verhaal kwijt?
 iets bespreken?
 Persoonlijk contact?
 Wij hebben altijd tijd
 voor een gesprek of chat:

Sensor
 Utrecht
 DAG EN NACHT AANDACHT

- Vertrouwelijk
- Anoniem
- 24 uur per dag

030 - 294 33 44 0900 - 0767 (€ 0,05 p.m.) www.sensor.nl

Boerderij Mereveld

PARTY & EVENEMENTENVERZORGING

SINDS 1938

**BRUISENDE BEDRIJFSEVENEMENTEN
 ROMANTISCHE HUWELIJSFEESTEN
 VERRASSEND ENTERTAINMENT
 STIJLVOLLE BUFFETTEN EN DINERS**

Boerderij Mereveld ademt de sfeer van het landelijk leven van rond het jaar 1900 en ligt toch op slechts enkele minuten van Utrecht-centrum. Zoekt u naar een sfeervolle locatie waar vakmanschap en creativiteit het succes van uw bedrijfsfeest, bruiloft of diner garanderen? Wij heten u van harte welkom!

Capaciteit 25-500 personen, parkeren geen probleem, makkelijk te bereiken

Inlichtingen of documentatie?

Belt u ons:

Tel. 030 - 251 47 80 Fax 030 - 254 34 23

Mereveldseweg 9 3584 LH Utrecht

www.boerderijmereveld.nl

Brinkers
 Tapijten Gordijnen

KOEKOEKSTRAAT 49 3514 CT UTRECHT 030 - 271 77 62

À Dieu *Waardig afscheid nemen in het Licht van de Eeuwige*

Geen band (meer) met de kerk, maar wel een christelijke uitvaartplechtigheid? De voorgangers van À Dieu zijn bereikbaar op 085 - 489 49 01 (9-21 uur). Initiatief: Protestantse Gemeente Utrecht (PKN) www.adieu-uitvaardiensten.nl

REPARATIE

**Klokkenatelier
 Jan Haasnoot**

Voor al uw klokken en
 barometers

(reparatie en verkoop)
 Vleutenseweg 320,
 Utrecht.

Tel: 030-6034247

www.klokken-barometers.nl

www.pgu.nu

Als u een advertentie elk nummer plaatst ontvangt u 10% korting. Een kleine advertentie van een paar regels (zoals een oproep) bedraagt 15 euro.

www.kerkblad.nl

Prins
 Schoonmaakdiensten

Betrouwbaar
 Prettig
 Professioneel

- Schoonmaakonderhoud
- Glazenwassen
- Gevelreiniging
- Vloeronderhoud
- Opleveringsschoonmaak
- Dieptereiniging

Schaverijstraat 37 • 3534 AS Utrecht
 030-2448810 • www.prinsbv.nl

AL UW WENSEN IN DEZEN KUNNEN
 VERWEZENLIJK WORDEN.

Gansstraat 128-130 te Utrecht
 Telefoon: 030 - 2516955

**Omdat ieder persoon
 bijzonder is...**

barbara
 uitvaartverzorging

Tel. (030) 296 66 66 barbarauitvaart.nl
 Egginklaan 51 Utrecht Nieuwe Vaart 5 Vleuter

INSTALLATIEBEDRIJF VOSSEBELT B.V.

Installatiebedrijf Vossebelt B.V. is ruim 45 jaar een betrouwbare partner voor al uw werkzaamheden op het gebied van:

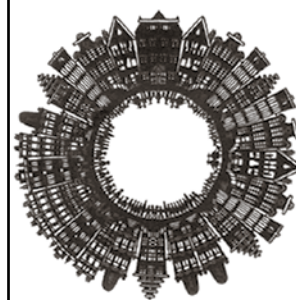
- **Centrale verwarming**
- **Lucht verwarming**
- **Stadsverwarming**
- **Koeling**
- **Mechanische ventilatie**
- **Loodgieters werkzaamheden**
- **Service en onderhoud**
- **Verhuur, lease en verkoop CV-ketels**
- **Ontstoppingswerkzaamheden**

Pakketboot 5 - 3991 CH Houten
 Tel. (030) 2885108 - Fax (030) 2871044
 Internet: www.vossebelt.org

U vindt ons op bedrijventerrein de Meerpaal

Wij installeren
 zonnepanelen
 van Duitse
 topkwaliteit

Airco Split Unit
 vanaf
 € 1500,-
 inclusief
 montage & BTW

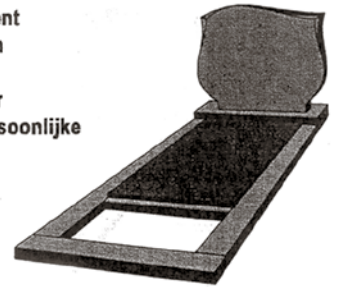
Lauteslager

makelaars bv sinds 1850
 Catharijnesingel 100
 3511 GV Utrecht

fax 030-231 83 88
www.lauteslager.nl
makelaars@lauteslager.nl
030-231 51 86

STEENHOUWERIJ JONGERIUS

- een zeer breed assortiment grafwerken, steensoorten en accessoires.
- eigen steenhouwerij voor het vervaardigen van persoonlijke wensen.
- complete verzorging van vergunning tot plaatsing

Schaverijstraat 59,
 3534 AS Utrecht,
 tel. 030-2444004

www.steenhouwerij.nl

De mensen achter Uitvaartverzorging H. Agterberg

"Mijn naam is Gert Jan Daalhuisen,
 directeur van Uitvaartverzorging
 H. Agterberg in Utrecht.
 Al 100 jaar verzorgen wij
 complete begrafenissen en crematies.

Met al uw wensen wordt rekening
 gehouden. De overledene kan
 bijvoorbeeld worden overgebracht
 van het woonhuis of ziekenhuis
 naar ons sfeervol ingerichte
 uitvaartcentrum aan de
 Wolter Heukelslaan 50-51 te Utrecht.
 Maar thuis opbaren kan natuurlijk ook.
 Ons team van professionele medewerkers regelt dat
 allemaal. Ons uitvaartcentrum is daarom
 7 dagen per week bereikbaar
 - zowel overdag als 's nachts - om bij overlijden
 direct hulp te bieden."

Uitvaartverzorging H. Agterberg
 Wolter Heukelslaan 50-51
 3581 ST Utrecht
 telefoon (030) 251 09 82
 Internet: www.agterberg.nl

Altijd directe hulp bij overlijden

Afscheid. Een mensenleven waardig.

Het overlijden van een dierbare is een ingrijpende gebeurtenis. Gevoelens van verdriet, woede, pijn en gemis strijden om voorrang. In de periode vlak na het overlijden is het soms moeilijk om de gedachten goed op een rij te krijgen. Dan is het goed als er iemand is die u zaken uit handen kan nemen, zonder de regie over te nemen.

Voortgekomen uit de Protestantse Kerken in Utrecht zijn de waarden van de kerk nog steeds actueel voor onze dienstverlening. Wij zijn een kleinschalige organisatie, waarin een persoonlijke benadering

centraal staat. Voor directe hulp na overlijden zijn wij persoonlijk dag en nacht telefonisch bereikbaar. PCB Uitvaartzorg heeft ook een InformatieCentrum in Nieuwegein-Zuid aan de Dorpsstraat 6. U kunt zich hier vrijblijvend laten informeren over uitvaartverzorging, nazorg en gedachtenisvormen. Het InformatieCentrum is dinsdag, donderdag en vrijdag geopend van 10.00 tot 16.30 uur. Een afspraak maken op andere dagen of bij u thuis is ook mogelijk. PCB Uitvaartzorg organiseert regelmatig lezingen en exposities. Meer informatie vindt u op: www.pcb-uitvaart.nl.

PCB
 UITVAARTZORG

David van de Waal · Tineke Ouwerkerk · Liesbeth Kramer · Peter van Bennekom

Donaudreef 25 3561 EL Utrecht Telefoon [030] 262 22 44 dag en nacht
 Dorpsstraat 6 3433 CH Nieuwegein Telefoon [030] 605 16 30 dag en nacht

Reisboekhandel INTERGLOBE Reisgidsen

**Landkaarten
 (overzichtskaarten
 en deelkaarten
 van - bijna - alle
 landen ter wereld**

*

Vinkenburgstraat 7
 3512 AA Utrecht
 telefoon 030-2340401

www.narratio.nl

Het adres voor inspirerende
 uitgaven, projecten en
 tijdschriften.

Alle kerkgebouwen zijn toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Kerkgebouwen aangegeven met * zijn voorzien van een aangepast toilet.

protestantse kerken binnen de PGU

Bethelkerk *
De M. Keizerlaan
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds T. Zijlstra, Utrecht,
1e bijz. dienst seizoen
2014-2015
05-11 geen dienst
09-11 ds N.H. Kuiperi, Nieuwegein
16-11 ds C.P. Bouman, Utrecht
23-11 ds T. Zijlstra, Utrecht,
Gedachtenis der namen

Blossom
Grave van Solmsstraat 4
Diensten: 11.00 u.
02-11 eten en vieren
09-11 geen dienst
16-11 eten en vieren
23-11 geen dienst

Domkerk *
Domplein
Diensten: 10.30 u.
02-11 ds N.J. de Jong-Dorland
09-11 ds N.J. de Jong-Dorland, St. Maarten
11-11 19.00 u. oec. St. Maartensvesper
16-11 ds M.H. van Es
16-11 15.30 u. Gebedsdienst
Straatpastoraat
23-11 ds N.J. de Jong-Dorland
23-11 15.00 u. mw. H.K. Compagner en ds N.J. de Jong-Dorland, dienst met en voor verstandelijk beperkten
Vespers, 19.00 u.
01-11 Allerheiligenvesper
02-11 09-11
11-11 oec. St. Maartensvesper
16-11 en 23-11

Evang.-Lutherse kerk
Hamburgerstraat
Diensten: 10.30 u.
02-11 ds C.P. Bouman, Heilig Avondmaal
09-11 ds Chr. Karrer
16-11 ds C. van Opstal
23-11 ds C. van Opstal en ds Chr. Karrer

Evang.-Lutherse kerk De Wartburg
Kennedylaan
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds K. Storch, Heilig Avondmaal
09-11 mw. E.Aarsen-Spiering
16-11 mw.A. van der Schrier
23-11 ds K. Storch

De Haven *
Marco Pololaan 185
Diensten: 16.30 u.
02-11 10:15 u. Open Bijbelstudie, (Churchillaan/Monnetlaan)
09-11 17:00 u. Havenmaaltijd
16-11 10:15 u. Open Bijbelstudie (Bernadottelaan 42)
23-11 16:30 Guido van der Neut, Samenkomst
25-11 Toerustingsavond

Jacobikerk *
St. Jacobsstraat
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds A. Markus
09-11 Prof. G. van den Brink
16-11 ds A.J. Zoutendijk, Doop
23-11 ds A.J. Zoutendijk, laatste zondag kerkelijk jaar
Diensten: 17.00 u.
02-11 ds P.L. de Jong
05-11 ds A.J. Zoutendijk, Dankdag
09-11 ds G. Roest
16-11 ds D.M. van de Linde, Doop
23-11 ds C.M.A. van Ekris, laatste zondag kerkelijk jaar

Janskerk *
EUG Oek.
Studentengemeente
Janskerkhof
Diensten: 11.00 u.
02-11 ds J. Nottelman, Al-lerzielen
09-11 mw. M. Milder
16-11 mw. ds F. Hemrica
23-11 ds H. Pals

Johannescentrum *
M. van Parmadreef
Diensten: 10.30 u.
02-11 ds T. Wolters, dienst van Schrift en Tafel, Allerzielen
09-11 past. H. Schumacher
16-11 Verhalen halen, dienst van Schrift en Tafel
23-11 past. P. van Mansveld

Marcuskerk *
Wijnesteinlaan
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds J.S. Koops
09-11 ds C.P. Bouman
16-11 ds J.S. Koops
16-11 17:00 u. vesper
23-11 ds J.S. Koops, voleindingszondag

Nicolaïkerk *
Nicolaaskerkhof
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds D. Neven, Gedach-tenisdienst, dienst van Schrift en Tafel, Cantorij
02-11 17:00 u. Vesper
09-11 ds K. van der Plas
16-11 ds D. Neven
23-11 ds H. Zeldenrust

Nieuwe Kerk *
Bollenhofsestraat
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds B. C. van Wieren
09-11 ds D. van de Linde
16-11 ds S. de Kam
23-11 ds B. C. van Wieren

Oranjekapel *
Amsterdamsestraatweg
Diensten: 10.00 u
02-11 ds M. Hofma, gedach-tenisdienst
09-11 ds J. Kronenburg
16-11 ds L. Keuning
23-11 ds G. van 't Spijker, Christus Koning

Pieterskerk, Eglise Wallonne
Pieterskerkhof
Diensten: 10.30 u.
02-11 ds L. van Hilten-Mathijssen
09-11 dhr. J. la Grouw
16-11 dhr. P. Stermerding
23-11 ds D. Zantingh

Roobolkapel
Corn. Roobolstraat
Diensten: 10.00 u.
02-11 geen dienst
09-11 mw. T. Ruyter
16-11 geen dienst
23-11 mw. A. Dubois

Tuindorpkerk *
Van Riellaan
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds I. van Keulen
09-11 ds B. C. van Wieren
16-11 ds P.J. Rebel, dienst van Schrift en Tafel
23-11 ds P.J. Rebel, gedach-tenis

Wilhelminakerk *
Hobbemastraat
Diensten 10.00 u.
02-11 ds M. van Giezen, Ge-dachtenisdienst
09-11 dienst in de Marcus-kerk
16-11 ds M. van Giezen, dienst van Schrift en Tafel
23-11 dienst in de Marcus-kerk

De Wijkplaats
Johan Camphuijsstraat 101
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds D.V.V. Brouwer
09-11 ds J. Nottelman
16-11 ds D.V.V. Brouwer, evt. sms-dienst
23-11 ds D.V.V. Brouwer, Christus Koning

andere kerken

Baptisten Gemeente Utrecht 'Silo'
Herenstraat 34-36
Diensten: 10.00 u.
02-11 dhr. J. Boeschoten met Silo, Avondmaal, Cantorij
09-11 drs. V.V. Huizing
16-11 ds A. Noordhoek, Thema Gevangenen-zondag
23-11 ds R. Smit, Laatste Zondag

Doopsgezinde Gemeente *
Oudegracht 270
Diensten: 10.00 u.
02-11 zr. L. Henderson
09-11 ds T. Hiemstra
12-11 Taizéviering
16-11 zr. T. Brouwer
23-11 ds A. van der Zijpp (Gedachtenisdienst)

Geertekerkerk, * Remonstrantse Gemeente
Geertekerkhof
Diensten: 10.30 u.
02-11 predikant onbekend, dopen
09-11 mw. ds Wieringa, Woord en Tafel, Coming Out Sunday, Cantorij
16-11 ds F. Kruijne
23-11 predikant onbekend, Laatste zondag ker-kelijk jaar

Gemeenschap Wladimirskaja Sint Antoniuskerk
Kanaalstraat 200
Diensten: 10.30 u.
02-11 onbekend
09-11 onbekend
16-11 onbekend
23-11 onbekend

Kerk van de Verkondiging van de Moeder Gods
Springweg 89
Diensten: 09.00 u.
02-11 onbekend
09-11 onbekend
16-11 onbekend
23-11 onbekend

Holy Trinity Church
Van Limburg Stirumplein
01-11 10:00 rev. D. Phillips, Gezongen Eucharistie (Nederlands), Aller-heiligen
02-11 09:00 rev. D. Phillips, Gezongen Eucharistie (Engels)
02-11 11:00 rev. D. Phillips, Eucharistie met Go-spel Band (Engels)
09-11 09:00 rev. D. Phillips, Gezongen Eucharistie (Nederlands)
09-11 11:00 rev. D. Phillips, Gezongen Eucharistie (Engels)
15-11 19:30 dhr. J. Fink-Jen-sen, Prayer and Praise met Band (Engels)
16-11 09:00 rev. D. Phillips, Gezongen Eucharistie (Nederlands)
16-11 11:00 rev. D. Phillips, Gezongen Eucharistie (Engels)
23-11 09:00 dhr. P. Boswijk, Gezongen Eucharistie (Nederlands)
23-11 11:00 dhr. P. Boswijk, Gezongen Eucharistie (Engels)

Huis van Vrede
Van Kleffenslaan 1
Diensten: 11.00 u. met Ma-rokkaans ontbijt
02-11 dhr. G. Bosch
09-11 dhr. H. IJmker
16-11 dhr. G. Koop
23-11 dhr. H. Bouma

ICF Utrecht Mattheuskerk
Hendrika van Tussenbroek-laan 1a
Diensten: 14.00 u., engels-talig
02-11 br. Bonhof
09-11 br. Bonhof
16-11 br. Bonhof
23-11 br. Bonhof

Jeruëlkapel, * Vrije Evangelische
Gemeente Ivoordreef
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds D. Spee, Oogst-dienst?
09-11 ds W.V. Verdonk, Maal-tijd van de Heer
16-11 ds N. Meynen
23-11 ds D. Spee, Einde ker-kelijk jaar

Leger des Heils
Schooneggendreef 27H
Diensten: 10.00 u.
02-11 envoy F. Jansen
09-11 lt. Mariska Potters
16-11 envoy F. van Zaaen
23-11 lt. Marc Potters

Nederlands Gereformeerde Kerk Jeruzalemkerk
Troosterlaan 65
Diensten: 09.30 u.
02-11 ds M. Janssens
09-11 ds F. Gerkema, Heilig Avondmaal, Dankst. G&A
16-11 ds W.G. Rietkerk
23-11 ds M. Janssens, Her-denking overledenen

Diensten, 17.00 u.:
02-11 ds J. Cooman
09-11 ds K. van As
16-11 ds P. Dekker
23-11 ds M. Janssens, Heilig Avondmaal

Oecumenische onder-wegkerk Blauwkapel
Kapeldwarsweg
Diensten: zondag 10.30 u.
02-11 past. A. van Dam, or-ganist/musici: dhr. P. van Helden en Vocaal Ensemble Chouette
09-11 geen dienst
16-11 geen dienst
23-11 geen dienst

Oud-Katholieke Parochie Utrecht Ste Gertrudis
Willemsplantsoen 2
Diensten: 10.00 u.
02-11 pastor onbekend, Vie-ring van Allerheiligen met gedachtenis van Allerzielen
09-11 pastor onbekend, H. Willibrord, apostel van de Nederlanden. Afscheid van koster Jan van Hees
16-11 past. B. Wallet
23-11 past. A. Duurkoop

ziekenhuizen

AZU Stiltecentrum
Heidelberglaan
Diensten: 10.00 u.
02-11 geen dienst
09-11 ds W. van Wakeren (CMH)
16-11 past. L. Berkhout
23-11 past. M. Wisse

Diakonessenhuis
Bosboomstraat
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds F. Kruijne, Jaarfeest Woord- en Tafelvie-ring
09-11 ds I. Haijink
16-11 past. W. Oldenhof, Woord- en Tafelvie-ring
23-11 past. L. Moll

St. Antonius ziekenhuis
Soestwetering 1
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds N. Th. Overvliet-van der Veen
09-11 ds J. J. Tersmette
16-11 ds N. Th. Overvliet-van der Veen
23-11 mw. C. Koek-Strauss

Willem Arntsz Huis
Lange Nieuwsstraat
Diensten: 10.30 uur
02-11 past. K. van Roer-mund, Allerzielen
09-11 ds L. Meiling
16-11 ds M. Rietveld
23-11 past. B. van Empel, Einde kerkelijk jaar

zorgcentra

Alb. van Koningsbruggen
Beneluxlaan
Diensten: 10.30 u.
01-11 predikant onbekend, Allerheiligen
02-11 mw. G. van Liebergen, Allerzielen
09-11 mw. A. van der Schrier, Willibrord/Dankdag
16-11 mw. M. Egelie
23-11 mw. H. Compagner, Christus Koning, overledenen PKN herdenken

De Lichtkring
Eyckmanlaan
Diensten: 17.00 u.
02-11 mw. W. Wink, Aller-zielen
09-11 ds N. Meynen
16-11 mw. A. van der Schrier
23-11 mw. W. Wink, dienst van Schrift en Tafel

Rosendael
Indusdreef
Diensten: 10.45 u.
02-11 past. Th. Moorman, Eucharistieviering
09-11 mw. M. v.d. Klij, Woord en Tafel
16-11 mw. A. Oldenziel, Woord en Tafel
23-11 dhr. J. Hettinga, Woord en communie

Swellengrebel
Burg. F. Andreaalaan
Diensten: 10.00 u.
02-11 geen dienst
09-11 ds H. Zeldenrust
16-11 geen dienst
23-11 mw. A. van der Schrier

Tamarinde
Neckardreef
Diensten: 10.30 u.
02-11 geen viering
09-11 mw. Prins
16-11 mw. Dubois
23-11 mw. v.d. Klij

Tolsteeg
Saffierlaan
Diensten: 10.30 u.
01-11 predikant onbekend, Allerheiligen
02-11 mw. M. Zuilhof, Al-lerzielen
09-11 dhr. P. van Kleinwee
16-11 dhr. R. Kil
23-11 mw. G. van Liebergen, Christus Koning/ overledenen PKN herdenken

Transwijk
Hof van Transwijk 16
Diensten: 10.30 u.
02-11 ds S. Visser
09-11 mw. A. Dubois-Van Hoorn
16-11 ds J. de Klerk
23-11 ds E. Bakker

Tuindorp-Oost
Winklerlaan
Diensten: 10.00 u.
02-11 viering
09-11 viering
16-11 dhr. F. Smits
23-11 viering

Zuylenstede
Perudreef 8
Diensten: 10.00 u.
02-11 ds N. de Bok
09-11 ds J. E. Riemens
16-11 dhr. A. Hubers
23-11 ds C. P. Bouman

door-de-week

Getijdegebeden in de Domkerk
Maandag
7.00 uur Ochtendgebed
Maandag t/m zaterdag
12.30 uur Middaggebed
Zondag en woensdag
19.00 uur Avondgebed

Kapel Hoog Catharijne
Godebaldkwartier
Diensten ma. t/m vr.: 12.45–13.00 u

VRIJDAG
't Huis aan de Vecht
Costa Ricadreef
Dienst: 19.30 u.
07-11 ds Storch, Heilig Avondmaal
28-11 ds Warners

Zorgcentrum de Bijkershoek
Van Bijkershoeklaan
Diensten: 15.00 u.
14-11 ds J. Wolleswinkel

ZATERDAG
Axion locatie Dr. J.N. Voorhoeve
Van Heuven Goedhartln 3
Diensten: 10.30 u

Wolvenplein gevangenis
Wolvenplein
Diensten: 10.00 u.

LEESROOSTER

De komende weken ver-meldt het leesrooster van het Nederlands Bij-belgenootschap de vol-gende bijbelgedeelten:

zo 2 nov Psalm 131
ma 3 nov Deut 9:25–10:11
di 4 nov Deut 10:12–11:9
wo 5 nov Deut 11:10-32
do 6 nov Efeziërs 5:21-33
vr 7 nov Efeziërs 6:1-9
za 8 nov Efeziërs 6:10-17

zo 9 nov Efeziërs 6:18-24
ma 10 nov Daniël 8:1-14
di 11 nov Daniël 8:15-27
wo 12 nov Daniël 9:1-8
do 13 nov Daniël 9:10-19
vr 14 nov Daniël 9:20-27
za 15 nov Psalm 90

zo 16 nov Daniël 10:1-11
ma 17 nov Daniël 10:12-21
di 18 nov Daniël 11:1-9
wo 19 nov Daniël 11:10-20
do 20 nov Daniël 11:21-28
vr 21 nov Daniël 11:29-35
za 22 nov Daniël 11:36-45

zo 23 nov Daniël 12:1-4
ma 24 nov Daniël 12:5-13
di 25 nov Psalm 44:1-17
wo 26 nov Psalm 44:18-27
do 27 nov Jesaja 40:1-11
vr 28 nov Jesaja 40:12-20
za 29 nov Jesaja 40:21-31

750 MENSEN BIJ START IN DOMKERK

'Night of Light' voorziet in behoefte

Jochem Hoogenboom

Het was een spannend moment voor de dertig vrijwilligers van Night of Light toen ze op de zaterdagavond van 18 oktober om half negen de deuren van een met kaarsen verlichte Domkerk openden. Dat er gedurende de avond 750 mensen de uitnodiging zouden aannemen om bij het hoogkoor in de kerk een kaarsje aan te steken, te genieten van de muziek en even stil te worden hadden ze "wel gedroomd, maar niet durven hopen", aldus Domkerk-predikant ds Netty de Jong-Dorland.

De Domkerk beoogt met de Night of Light mensen in de kerk te halen die onderweg zijn naar hun week-endbezigdheden voor een moment van rust en reflectie. Bezoekers worden op straat uitgenodigd een kaarsje aan te steken in de kerk, die sfeervol met kaarsen verlicht is. Ook is er live-muziek.

Ds De Jong-Dorland: "Je zag echt iets gebeuren met de mensen die binnenkwamen. Zó vanuit het uitgaansleven die bijzondere sfeer van de Domkerk in. Dat deed

zichtbaar iets met mensen. Tussen de teksten die mensen op een briefje konden achterlaten zaten er meerdere die me ontroerden. Ik ben blij dat we zoveel mensen een moment hebben kunnen bieden van rust en reflectie, waar ze de dingen van de week een plek konden geven."

Gesprek

De volgende Night of Light-avonden staan gepland op 15 november en 20 december. Night of Light start telkens om 20.30 en

duurt tot 23.30 uur. De werkwijze: mensen worden uitgenodigd om een kaarsje aan te steken. Daarna kunnen zij weggaan of ergens gaan zitten. Ook is de mogelijkheid om gedachten, wensen, vragen of gebeden op te schrijven en achter te laten bij het licht. En er zijn mooie spreuken, teksten en Bijbelwoorden om over na te denken. Daarnaast is het DomCafé open om wat te drinken en met de andere bezoekers te praten. Wie dat wil, kan met een pastoraal medewerker een wat dieper gesprek voe-

* Het hoogkoor van de Domkerk gevuld met kaarsen die zijn aangestoken door bezoekers (foto Marcel Steinbach).

ren over dingen die na aan het hart liggen. Dit gaat de hele avond door. Bij de ingang van de kerk wordt aangekondigd welke muziek wanneer te horen is, zodat iemand kan terugkomen op het moment dat haar of zijn favoriete muziek wordt gespeeld.

Meer informatie is te vinden op de website: <http://www.nightoflight.nl>.

Projectkoor Johannescentrumgemeente zingt nieuw kerstatorium

Anneke de Klerk

In de adventstijd en met kerstmis gaat het koor van de Johannescentrumgemeente een nieuw kerstatorium uitvoeren: De Verhalen. De muziek hiervoor is recent geschreven door Anneke van der Heide, Chris van Bruggen en Peter Rippen, de tekst is gemaakt door Michaël Steehouder. Wie wil meezingen, kan zich nu al opgeven.

Het geheel bestaat uit zes verhalen, waarbij er veel ruimte is voor de gemeente om mee te zingen. Het begint met Simeon, daarna volgt Gabriël en Maria, Maria en Elizabeth, Jezus, de herders, de wijzen, Simeon.

Het gaat erom wat deze oude verhalen met ons doen. Met de verhalen over zijn geboorte probeerden de volgelingen van Jezus te verwoorden wat hij voor hen betekende.

Rode draad

Een rode draad in de te zingen verhalen is dat God nabij komt om mensen te bevrijden. Zo'n God is niet 'in den hoge' maar bij de mensen. Een tweede rode draad is dat het kleine meer is dan het grote. Dat mag een droom zijn, een visioen zoals in het Magnificat. Dit voel je bij de geboorte van een kind -voor ouders het grootste wat je kan overkomen - juist omdat het zo klein en weerloos is. Kerstmis gaat uiteindelijk vooral over droom, hoop en verwachting. De teksten raken je gemakkelijk en hebben soms een maatschap-

pijkritische context. De liederen liggen makkelijk in het gehoor.

Meedoen

Gevraagd: mensen die mee willen zingen in deze unieke uitvoering. De koorrepetities hebben plaats vanaf dinsdag 11 november van 20.15 tot 21.15 uur in het Johannescentrum, vanaf begin december wordt er van 20.15 tot 22.00 uur gerepeteerd. Adres: Moezel-dreef 400, 3561 GD Utrecht. Op-gave bij Wick Gispén, de cantor, e-mail: wickgispén@pitweb.nl. Op de vierde advent worden de eerste twee verhalen gezongen, met kerstmis de rest van het ratorium. Ieder die van zingen houdt is uitgenodigd.

* Gebrandschilderde ramen van de kathedraal van Chartres (foto Michaël Steehouder).

kerk in de stad

IS EEN UITGAVE VAN DE
PROTESTANTSE GEMEENTE
UTRECHT EN VERSCHIJNT
MAANDELIJKS

REDACTIE

Elly Bakker, Sietske Gerritsen,
Arie Moolenaar, Frans Rozemond
(DMO) en Agnes Stekelenburg

HOOFDREDACTEUR

Peter van der Ros

REDACTIEADRES

Margaretha van Parmadreef 14
3561 SR Utrecht
telefoon 2737 540
e-mail: kerkindestad@protestant-utrecht.nl

Kopij kerkdiensten mailen naar:

preekrooster@protestant-utrecht.nl

WIJKCORRESPONDENTEN

Citypastoraat Domkerk:
Bram Schriever
Eglise Wallonne (Pieterskerk):
Grietje Hofman
EUG Oekumenische
Studentengemeente (Janskerk):
Rik Boonstra
De Haven: Wilma Wolswinkel
Jacobikerk: Hester van de Kaa
Marcus-Wilhelminawijk:
Anne-Marie Rutgers
Nicolaïkerk: Steven Slappendel
Nieuwe Kerk: Harmen van Doorn
Johannescentrumgemeente:
Anneke de Klerk
Utrecht West:
Henno Willering
Tuindorperkerk: Jan Verkerk
Zuilen (Oranjekapel) Annemieke
Schoor (Bethelkerk) Tineke Zijlstra.

SLUITINGSTIJD

Tien dagen voor verschijning,
berichten negen dagen voor
verschijning 10.00 uur.

ADMINISTRATIE

Margaretha van Parmadreef 14
3561 SR Utrecht
telefoon 2737 540
abonnement@protestant-utrecht.nl
Voor een abonnement op Kerk in
de Stad vragen wij per adres een
bijdrage van 30 euro per jaar in de
productie- en verzendkosten. Elk jaar
ontvangt u in september een accept-
giro om de betaling te voldoen.

ADVERTENTIES

Margaretha van Parmadreef 14
3561 SR Utrecht
telefoon 2737 540
Tarief op aanvraag, sluitingstijd tien
dagen voor verschijning.
Aanleveren van advertenties:
advertenties@protestant-utrecht.nl

BANKRELATIE

Kerk in de Stad te Utrecht
NL37INGB0000766042

GRAFISCHE VERZORGING

theologische uitgeverij Narratio®,
Gorinchem
www.narratio.nl

Ontmoetingsdag voor senioren in Johannescentrum

Op donderdag 13 november wordt de ontmoetingsdag voor ouderen gehouden in het Johannescentrum. Dit is een vervolg op het initiatief van de diaconie vorig jaar toen alle 75-plussers uitgenodigd waren. Nu hebben alle leden van 70 jaar en ouder een uitnodiging gekregen.

Vorig jaar stond kennismaking met de nieuwe predikant en met elkaar centraal, dit jaar wordt het een mix van gezelligheid, ontmoeting en serieuze inhoud. Ook wordt tijd ingeruimd voor persoonlijke inbreng: iedereen

mag een persoonlijk 'pareltje' meebrengen. Dit kan een lied zijn, een leuke voordracht, een voorwerp of iets anders, waar de aanwezigen van kunnen genieten. Dit alles onder het motto: 'voor elck wat wils, verras en laat je verrassen'.

En natuurlijk gaan we samen eten: een lekkere uitgebreide lunch, aangeboden door het DMO, vanuit het ouderenbudget. De dag wordt afgesloten wordt met een hapje en een drankje.

Iedereen is welkom vanaf 11.00 uur tot ongeveer 16.00 uur.

Gevraagd is om zoveel mogelijk zelf vervoer te regelen. Als dat niet lukt zal geprobeerd worden dit te regelen. De dag wordt georganiseerd met medewerking van de wijkdiaconie in de hoop dat het een goede dag wordt, waarop gemeenteleden elkaar echt kunnen ontmoeten. Juist ook voor hen, die niet zo vaak meer naar de kerk kunnen komen. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Ans Kok, a.kok511@gmail.com.